Народни студент

НЕДЕЉНИ ЛИСТ БЕОГРАДСКИХ СТУДЕНАТА

ГОДИНА XVII — Број 2 | БЕОГРАД, 5 март 1952 | ЦЕНА 5 ДИН.

Јединствени руководећи органи
у универзитетским центрима

Дискусија по ранијем нацрту Статута Савеза студената Југославије и принципијелне поставке у писму ЦК КПЈ од прошлог месеца које се односе на улогу, место и задатке Савеза студената као масовне студентске политичке организације чији је циљ да се у оквиру Народне омладине бори за победу програма КП Југославије и изградњу социјализма, послужили су као основ за доношење новог нацрта Статута Савеза студената.

У суштини, нови нацрт не отступа од ранијег. Али, уношењем извесних промена организационе природе, подвлачењем карактера и конкретизовањем општих задатака Савеза, нови нацрт доприноси да се боље оствари организационо јединство у руковођењу студентским масама, истакне у првом реду политички карактер ове студентске организације и, кроз конкретизовање задатака избегну уопштавања и нејасноће.

Две важне промене организационе природе заслужују посебну пажњу.

Нови нацрт предвиђа јединствене руководеће органе у универзитетским центрима, у установи универзитетске скупштине са универзитетским одбором за један универзитетски центар где улазе и организације студентских удружења великих школа. Тиме се отступило од концепције по ранијем нацрту који је предвиђао као руководеће органе у универзитетским центрима конференције ССЈ са одборима, посебно за универзитете а посебно за велике школе. Овакви постављањем начина руковођења, с обзиром на заједнички циљ и истоветност основних задатака удружења Савеза студената, уклања се дублирање у руковођењу, обезбеђује се боља веза између основних организација — удружења, постиже могућност остварења пуније контроле над радом удружења и осигурава се јединственост у руковођењу.

Позитивна страна новог нацрта Статута је и у томе што је уклонио нејасноће и двосмислености у оном делу ранијег нацрта који се односи на улогу и рад студентских удружења ванредних студената по градовима и срезовима. У ранијем нацрту није уопште било решено питање односа ових удружења према редовним студентима из тих градова и срезова када се у тим местима налазе за време летњих и семестралних распуста, док је начин повезивања таквих удружења за неке од универзитетских руководећих органа био двосмислено постављен. Нови нацрт допуњује ове празнине и уклања двосмислености. По њему, задатак оваквих удружења састоји се и у томе да за време летњих и семестралних распуста раде на окупљању редовних студената у местима и укључују их у рад удружења. Нацрт, даље, предвиђа да се оваква студентска удружења везују за универзитетски одбор ССЈ оне републике у којој се налази место удружења.

На овај начин, не само што је тачно одређена ова организациона веза, него је истовремено одређен и однос редовних студената према ССЈ за време распуста. У периоду распуста они не прекидају однос са Савезом него су дужни да се као његови чланови укључују у рад удружења ванредних студената у местима где распуст проводе и на тај начин остану непрекидно у контакту са Савезом као активни чланови.

Нови нацрт у поређењу са ранијим значи корак напред, али ни он није коначна слика будућег Статута. Његове поставке помоћи ће да се што правилније приђе изради Статута ССЈ који ће се донети на конгресу ССЈ овога месеца у Загребу.

СТУДЕНТИ ТЕХНИКЕ ДОБИЋЕ ДРУШТВЕНИ КЛУБ

Велики студентски колектив, као што је колектив Техничке велике школе, чија се делатност одвија у једном центру, осетио је већ раније потребу за заједничким друштвеним клубом. Стручни карактер ове школе студенте чини изолованим од појединих политичких и културних догађаја, а друштвено забавни живот, који би се могао правилно развијати ту у колективу, тражио се на другој страни.

У оквиру Савеза студената Школе постоје широке могућности за организовање једног солидног и разноврсног друштвено - забавног и културно - уметничког живота. Удружења студената на свим факултетима Школе већ чине прве напоре да се такав живот и оствари. Ректор Техничке велике школе поздравио је ову иницијативу и одобрио просторије. Али прва сметња која је већ одгодила остварање жељно очекиваног културног кута произашла је из неспоразума декана појединих факултета Школе који не могу да се погоде које просторије треба „жртвовати".

Студенти и оснивачки одбор верују да ће се ово питање што скорије решити и зато су већ уложили око 100.000 динара за набавку намештаја како би њихов клуб деловао репрезентативно на сваког посетиоца. Поред солидних гарнитура намештаја, у клубу ће се налазити: радио апарат, шаховски столови и мала библиотека са разним листовима и часописима. Клуб ће бити свакодневно приступачан студентима.

Р.

НА ПРВОМ КОНГРЕСУ САВЕЗА СТУДЕНАТА ЈУГОСЛАВИЈЕ ПРИСУСТВОВАЋЕ ОКО 250 ДЕЛЕГАТА И ГОСТИЈУ

КОНГРЕС ЋЕ ПОЗДРАВИТИ У ИМЕ ВЛАДЕ ФНРЈ ДРУГ РОДОЉУБ ЧОЛАКОВИЋ

Први конгрес Савеза студената Југославије одржаће се 10 и 11 овог месеца у Загребу, коме ће присуствовати око 250 делегата и гостију. Делегација студената посетила је ових дана Претседника Савета за науку, културу и просвету Владе ФНРЈ, друга Родољуба Чолаковића и позвала га да присуствује Конгресу, што је он свесрдно прихватио.

Општи дневни ред Конгреса је следећи: 1 Извештај Централног одбора Савеза студената Југославије о изградњи и даљим задацима Савеза. 2. Доношење статута, и 3. Избор Централног одбора и Надзорне комисије.

Рад Конгреса ће се одвијати како на пленарним седницама тако и по комисијама за политичко-идеолошки рад, за економска и здравствена питања, за друштвена и културна питања, за међународне везе и комисије за статут. Сви изабрани делегати већ су подељени по комисијама и раде на припремању потребног материјала. Страни делегати — гости биће посматрачи при раду комисија, а активно ће учествовати у раду комисије за међународне везе.

ОСМИ МАРТ
МЕЂУНАРОДНИ ПРАЗНИК ЖЕНА

Године 1909 — Осмог марта амерички социјалисти приредили су демонстрације тражећи право гласа за жене. А идуће године, 1910, социјалисткиња Клара Цеткин на међународној конференцији која се одржавала у Копенхагену, предложила је да се слави Осми март и он је прослављен као међународни празник жена.

Много година Осми март је као такав празник прослављан само у неким земљама. Али Осми март је био дан који је одржао и имао борбени карактер. Тако Осмог марта 1914 године хиљаде жена у Немачкој приредиле су велике демонстрације и одлучно тражиле да се пусти из затвора Роза Луксембург која је била крива само зато што је вопела слободу и истинску демократију.

Окупљене око Антифашистичког фронта жена, наше жене ће и ове године на дан 8 марта манифестовати своју солидарност са свим женама света које се данас боре против тежњи агресора да увале човечанство у нова ратна пустошења, које су за миран и радостан раст младог покољења. Активно се укључујући у свакодневни живот своје социјалистичке домовине, наше жене таквом својом борбом и као мајке и као трудбенице стекле су и заслужиле опште признање и захвалност.

Свечаном академијом која ће се приредити 5 марта у 18 часова на Правном факултету студенткиње Београда свечано ће прославити 8 март.

Објекти на којима ћемо радити

ФАБРИКА КАБЛОВА КОД СВЕТОЗАРЕВА

Електрична енергија остала би мртва да нема дуге, изукрштане мреже водова и далековода, спирално увијених жица које је преносе на десетине и стотине километара. Без њих — она не значи ништа.

Тај материјал, који чини основу наше будуће снажне електроиндустрије, производиће у огромним количинама и нова фабрика каблова у Бресју код Светозарева, коју ће овог лета градити и студентске радне бригаде Београдског универзитета и великих школа.

Наша је земља још увек увозник електротехничког материјала. Неколико фабрика — „Раде Кончар" и „Елка" у Загребу, „Новкабел" у Новом Саду — нису у стању да обезбеде, и поред огромних напора и успеха њихових колектива, све потребе наше земље за електротехничким материјалом. Такав положај наше земље у електроиндустрији из основа ће изменити будући комбинат у Светозареву. Кад буде завршен, он ће производити годишње 38.000 тона каблова и спроводника свих врста: једножилне сигналне и телефонске каблове, бакарну ужад за просте водове, електричне спроводнике, спроводнике издржљиве на високој температури, подземне и бродарске каблове. Недостатак свих тих производа је изазивао многе тешкоће и застоје, не само у електроиндустрији, него и у другим индустриским гранама. А та оскудица постојала је у привреди која има безмало све сировине потребне за развијену електротехничку индустрију: бакар из Бора, олово из Трепче, гвожђе из Јасенице, хартију из Београда. Баш у средишту тих сировинских база налази се комбинат код Светозарева, који ће електричну енергију добијати из Власинског система хидроцентрала.

Фабрика се ове године налази у завршној фази. Још 1947 године започета је изградња припремањем терена. Задатак није био лак. Требало је регулисати ток реке Лугомира, која прети изливима. Тај задатак извршен је годину дана пре рока. Прокопан је канал и подигнут насип у дужини од 16 километара. Тада је почела сама градња. Већ 1948 године на пољани код села Бресја израсле су прве творничке хале, високе и модерно грађене, какве до тада нико у овом крају није видео. Те и наредних година грађена је и главна хала комбината, један од највећих објеката у земљи. Она је дута 300 а широка 60 метара. Тај простор био би довољан да би се, кад не би било многобројних беточских стубова, на њему могле истовремено играти три фудбалске утакмице, а да сва три терена буду још опасана прописним лакоатлетским стазама. Око ње су истовремено грађене и остале мање хале. Очекивало се да ће машине у комбинату бити монтиране пре рока, да ће пре рока каблови и водови спроводити енергију у фабрике и комбинате широм наше земље и олакшати напоре наших трудбеника.

Али, то се није остварило. Разлог за то био је непријатељски став СССР-а и њему подређених земаља према нашој земљи. Машине за електрокомбинат у Светозареву биле су поручене у Мађарској. Она је 1948 године престала са испорукама. Претио је застој у изградњи, који је значио свакодневне губитке за нашу привреду. Знали су непријатељи наших народа где треба за-

(Наставак на 3 страни)

Нови Универзитетски одбор Савеза студената

У понедељак, 3 марта о. г., састали су се пленуми одбора Савеза студената Универзитета, Медицинске велике школе и Техничке велике школе да изаберу јединствено студентско руководство за Београд.

Подела на три одбора извршена је 17 маја 1950 год. Сматрало се да наглом развитку факултета, повећању броја института и студената не одговара више једно руководство, већ да је оно потребно посебно за Универзитет а посебно за велике школе. Међутим, делатност ових тријe руководстава кроз годину и по дана показала је да је та подвојеност погрешна, јер су задаци студената у једном универзитетском центру јединствени и скоро истоветни. Ради тога је донета одлука да у једном универзитетском центру буде само једно руководство. Ово је унето и у нови пројекат Статута Савеза студената.

На састанку је изабран нови Универзитетски одбор Савеза студената за Београд. За претседника је изабран друг Миладин Шакић, досадашњи секретар Универзитетског комитета КПС.

Позив на такмичење студената економије

У вези одлуке ЦЕНТРАЛНОГ КОМИТЕТА КОМУНИСТИЧКЕ ПАРТИЈЕ СРБИЈЕ, да ће се овогодишње радне акције омладине усмерити искључиво на завршење кључних објеката у републици, заказујемо такмичење свим организацијама САВЕЗА СТУДЕНАТА ЈУГОСЛАВИЈЕ, на УНИВЕРЗИТЕТУ, ТЕХНИЧКОЈ ВЕЛИКОЈ ШКОЛИ и МЕДИЦИНСКОЈ ВЕЛИКОЈ ШКОЛИ, по следећим тачкама:

1) Ко ће боље објаснити свом чланству значај завршења кључних објеката капиталне изградње.

2) Чије ће чланство боље положити испите и тиме се припремити за одлазак на акцију.

3) Ко ће већи проценат свог чланства одвести на радну акцију.

4) Ко ће боље спремити своје бригаде за развијање забавног, културног и фискултурног живота на радилишту.

5) Ко ће боље организовати дописничку мрежу која ће писати о припремама и о самом радилишту.

6) Ко ће постићи бољи учинак на радилишту.

7)) Ко ће боље помоћи месним властима и масовним организацијама у тумачењу општих политичких проблема, привредне изградње наше земље и социјалистичког преображаја нашег села.

Обавештавамо Удружења студената на факултетима, Универзитета, Техничке велике школе и Медицинске велике школе да ће наше удружење дати три бригаде које ће носити имена: „ВЛАДИМИР ПЕРИЋ ВАЛТЕР I", „ВЛАДИМИР ПЕРИЋ ВАЛТЕР II", и „ВЛАДИМИР ПЕРИЋ ВАЛТЕР III", и да ћемо се борити за формирање и четврте „ВАЛТЕРОВЕ" бригаде.

УДРУЖЕЊЕ СТУДЕНАТА
ЕКОНОМСКОГ ФАКУЛТЕТА
У БЕОГРАДУ

»ФОТОГРАФИ«

Имао сам намеру да посетим „фотографе" Филозофског факултета.

— Молим Вас, где се налази фото клуб Филозофског факултета, љубазно сам запитао послужитеља?

— Никада нисам ни чуо да тако нешто постоји, хладно је он одговорио.

— Молим вас . . .

— Немамо ми појма!

Тада сам се решио да зауставим једног „обичног" студента.

— Зар га уопште има на Филозофском факултету, одговорио је он.

Кренуо сам даље.

— Чуо сам да у Кнез Михаиловој улици број 40 на четвртом спрату има неких клубова, стиловао се најзад вратар када ме је видео да опет пролазим поред њега.

Вратар у Кнез Михаиловој 40 сумњиво је завртео главом:

— Први пут чујем.

Ипак ме је одвео на четврти спрат. Тамо су биле просторије Удружења Савеза студената Филозофског факултета. Запитао сам за фото клуб.

— Доћи ће друг!

Није дошао. Чекао сам и поново запитао.

— Сада ће доћи Макавејев, он је данас дежурни, а и члан је фото клуба!

Опет чекање.

— А у које време он дежура?

— Од пола дванаест до пола два.

Погледао сам на сат, било је скоро један.

. . . У Кнез Михаиловој улици број 40, на четвртом спрату, напустио сам даље трагање за фото клубом Филозофског факултета.

НЕПРИЈАТЕЉИ ИЗА СОЦИЈАЛИСТИЧКЕ ФРАЗЕОЛОГИЈЕ

Шта је показало суђење БУИЛУ И ЈУРИШИЋУ

Корисно је да се осврнемо на неке моменте са суђења Јуришићу и Буилу, не због њих самих, јер су они незнатне личности, играчке у рукама других, већ због тактике извесних реакционарних елемената у студентским редовима чији су истомишљеници Јуришић и Буило.

Није нимало чудновато да се непријатељски елементи прикривају маском социјалистичких фраза, да чак знају боље поједине говоре руководилаца Владе од многих других студената. Разбацујући се социјалистичким фразама и формалним познавањем проблематике, реакционарни елементи сакривају своје праве намере. Али им је погрешна рачуница: студентске масе лако осете шта се налази у њиховим реакционарним смицалицама.

„Ја нисам против социјализма. Ја сам заједно са читавим народом.. Само сам критиковао поједине неправилности..." изјавио је на суђењу Јуришић. Он се приказује као и „примерани" члан Савеза студената. Он неће „да крњи углед Савеза само је против руководилаца тог Савеза" који су искористили свој ауторитет против њега".

Као да су студенти наивни; као да не знају да је то омиљена парола реакције, како „старе" тако и „нове" — информбировске. Колика је његова мржња против наше друштвене стварности најбоље се види кад баш тако говори о руководиоцима Савеза студената. Ту је он показао своје право лице.

Зар масе не бирају себи за руководиоце најбоље из својих редова, најпожртвованије и најоданије борце за социјализам? Бацати се блатом на њих може само заприжени непријатељ социјализма.

„Да ли имам морално право да дискутујем о социјалним проблемима? — пита за себе Јуришић. Да ли само радници и сељаци имају право о томе да дискутују? Зар у нашој земљи није слобода критике, слобода мишљења и демократија?"

Сваки човек са поштеним намерама има морално право у нашој земљи да дискутује о свим проблемима, а не само о социјалним. Бар они који живе у Југославији могу да виде ту истину. И, ако неко опет пита за ту истину, он је или слеп или злонамерен. А Јуришић и његови истомишљеници су далеко од тога да буду слепи. Они добро уоче и наћиљају грешку или пропуст који може да им користи за разорни политички рад.

У нашој је земљи слобода критике, слобода мишљења, демократија — али за кога? — За сваког оног који је одлучио да служи народним интересима. А за ону шаку јада која је против народних интереса, народ даје само једну слободу: слободу да у себи мрзе оно што народ ствара. За њих нема слободе критике, а још мање демократије. Ако развлашћена буржоазија неће да мирује на свом месту где ју је историја поставила да проживи остатак свога века, народ им довољно представа да је примора на то.

Таква је наша демократија. Она је довољно широка да се слободно развијају стваралачки напори сваког појединца и довољно јака да уништи штеточинске напоре било кога. Уништавање штеточина друштвене заједнице такође је саставни део развитка демократије.

Јуришић се брани да није могао „објективно да дискутује", јер је био „лично погођен" новим начином стипендирања. И то није тачно. Он ранije није примао стипендију. Ни по новој уредби није стекао на њу право. Па на чему заснива тај аргумент? Зато што не добија дечји додатак. А на питање претседника суда зашто не добија дечји додатак одговара: „Отац ми има три хектара земље". При томе Јуришић заборавља само једну „ситницу" — отац му има месечни приход од 30.000 динара!

„Много су утицала на мене алтруистичка осећања да иступим у заштиту студената" — брани се Јуришић. Ето, сви су напустили студенте: и Влада, и Савез студената, и школске власти; само је остао он и њему слични да „заштите" студенте и да их „бодре у овој тешкој ситуацији", јер су „бачени на улицу"...

Можда је занимљиво да се сазна одакле потичу та његова „алтруистичка" схватања

За време суђења води се разговор у једној групи студената. Један од њих се узбуђује: „И он ми је неки бранилац студената. Знам ја њега добро. Пре рата сам радио на имању његовог оца, а он је долазио са сестром у лимузини. Са терасе нас је посматрао како радимо и као дете нам се потсмевао". Ето, одакле потичу његова „алтруистичка" осећања.

„Да није примењена сила да се спречи моја одбрана на удружењу, не бих био искључен из Савеза студената." Међутим, Јуришић је на два састанка удружења студената говорио више него ико од присутних. А када су други студенти тражили да и они нешто кажу и окудили његов став, он је одмах нашао да му је ограничена слобода критике и вајкао се да су га остали студенти погрешно разумели. Међутим, остали студенти су га разумели баш онако као што треба. Зато су га и довели на оптуженичку клупу, и са одушевљењем поздравили одлуку дисциплинског суда о искључењу и њега и његовог сабрата Буила са Школе. Студенти технике показали су своју одлучност и опремност да без икаквих обзира и одмах одстране непријатеље из својих редова.

*

Тако се завршио процес. Његов је обим био и сувише велики за једног Јуришића и Буила. Али он је довољан да упозори све непријатеље социјализма у нашој земљи да су студенти будни и да ће немилосрдно осуђетити сваки њихов покушај деструктивног и противнародног деловања, па макако и колико оно било замаскирано фразама о демократији и социјализму

М. Османагић

Пресуда Дисциплинског суда Грађевинског факултета

На основу саслушања оптужених и сведока Дисциплински суд Грађевинског факултета Техничке велике школе у Београду утврдио је да су криви Јуришић Драгош и Буило Софроније, студенти друге године истоименог факултета, што су вређали углед школе и част академског грађанина, па је донео пресуду:

Да се Јуришић Драгош казни искључењем са Техничке велике школе.

Да се Буило Софроније удаљи на пет година са Техничке велике школе.

Присутни студенти су одушевљено поздравили изречену пресуду. На краћем митингу, који је уследио одмах по завршетку суђења, студенти су изразили своју одлучност да немилосрдно чисте из својих редова противнике друштвене заједнице. Са својом оштром, али правилном пресудом, суд је оправдао поверење студената, доказавши да се један део наставника непомирљиво бори против заједничких непријатеља. Али је само суђење показало да има још известан број наставника који су лојални или чак пријатељски расположени према реакционарним елементима.

Студенти су отворено истакли да ће и убудуће бити неумољиви у борби за чистоту школе од непријатељског утицаја ма где се он појавио.

СЕМИНАРИ НА ВИСОКОЈ КОМЕРЦИЈАЛНОЈ ШКОЛИ У КОПЕНХАГЕНУ

Циљ овог написа није у томе да изложи систем студирања у Данској или поделу градива по факултетима, већ да покуша да изнесе оно што је писац чланка видео и чуо о начину обраде и значају семинара на Високој комерцијалној школи у Копенхагену.

Градиво Високе комерцијалне школе је подељено на пет области: спољну трговину, банкарство, пропаганду и рекламу, књиговодство и осигурање. Студенти се сами после две године опредељују на област која им се највише свиђа, пошто су већ скупно слушали предавања и обрадили опште појмове и категорије које захтева високо комерцијално образовање.

Тако подељени по областима и групама, студенти почињу да раде семинарске радове. Сваки је обавезан да у једном семестру изради семинарски рад. Избор теме и начин обраде се прилично разликују од наше праксе. Прва разлика се састоји у томе што се избор теме за семинар врши не по жељи студента, већ по заједничком договору професора и студента, али тако да професорово мишљење ипак има превагу. Свакако да у оваквом избору теме постоје добре и лоше стране. Добра страна је у томе што професор, имајући 40 — 50 студената у групи коју води и познавајући способности и слабости сваког студента, давањем теме за семинар развија студента у правцу који му највише одговара. Уколико студент занемарује неку област, професор га натера темом да тој области поклони већу пажњу. Лоша страна овог начина избора теме је у супротности између усклађивања слободног избора од стране самог студента и професоровог мишљења. Јер, студент често жели, ако је просечан или солидан у свим областима, да се у једној развија више, а професор није у стању да то зна.

Далеко већа разлика, у поређењу са нашом праксом, састоји се у принципу да се сваки семинар обавезно прочита и продискутује у групи. За дискусије поводом семинара направи се план са тачно одређеним роковима и назнаком кога ће се датума тај и тај семинар читати. Референт је дужан да семинар заврши десет дана пре дискусије и преда га секретару групе. Овај га умножи на шапирографу и раздели свим студентима. Приликом одређивања теме назначују се и два студента да у дискусији дају обавезну писмену критику семинара (ти критичари у своје време биће критиковани од друге двојице итд. тако да ће сваки члан групе у току семестра бити једном критичар и једном референт). Пошто студенти-критичари на састанку групе дају своју оцену семинара и примедбе дискусија се завршава одбраном референта и излагањем професоровог мишљења о семинару. И тако се ово понавља 40—50 пута у једном семестру.

Овакав начин рада има низ позитивних страна. Њиме се постиже дубље и савесније обрађивање теме, семинар се диже на већу научну висину. Пођимо само од чињенице да студент зна да ће његов рад бити дискутован; ако буде слаб и површан биће и озбиљно критикован. Због тога је студент принуђен да материјал савлада са пуно пажње. Даље, остали студенти долазе на дискусију не да га први пут чују, запљескају на крају и двоје троје кажу како је семинар добар, или је брзо читан или „колико сам могао да запамтим" итд. већ да озбиљно критикују. Постоји још један разлог који стимулира темељну обраду семинара: за сваког студента постоји ладица у канцеларији групе, у коју се редовно стављају сви семинарски радови као и писмени записници са кратким изводима онога што је говорио кад је бранио свој семинар или критиковао туђи. А све то утиче на крајњу оцену приликом завршетка студија.

На основу свега изложеног можда би се неке од ових мера могле применити на групама Филозофског и Природно - математичког и других факултета. То би довело до бољих резултата у савлађивању градива. Мислим да нашим могућностима не одговара принцип за један семестар један семинар, али је могуће да сваки студент у току свог читавог студирања једном бар преко свог рада опроба своје снаге, да буде критикован и да брани своје мишљење.

П. Павловић, ст. НДВШ

„Регенсен колец" — један од најстаријих универзитета у Данској

НАУЧНА ГРУПА СТУДЕНАТА ЕКОНОМИЈЕ помаже сељачким радним задругама

Научна група студената Економског факултета, која се бави проучавањем питања из пољопривреде и задругарства, основана је пре две године. За ово релативно кратко време она је постигла значајне резултате у повезивању науке са праксом, у пружању помоћи појединим сељачким радним задругама, а нарочито у припремању студената за самосталан научни рад. Због тога није ни мало случајно што су студенти-чланови научне групе наш најбољи кадар за рад како на терену тако и у разним научним институтима.

Поред продубљивања свог знања из области задругарства и пољопривреде, научна група помаже у раду секције за пољопривреду и задругарство при научном институту Економског факултета. Чланови групе припремајући реферате за дискусију на свим састанцима, у исто време дају врло богат и драгоцен материјал за сам Институт. Поред тога сви њихови успели реферати сматрају се као семинарски радови који су обавезни за све студенте. Неки њихови реферати награђени су на конкурсу за 29 новембар прошле године.

Научна група је обрађивала два наша основна сектора у пољопривреди — државни и задружни. Тако напр. обрадили су задругарство у периоду обнове, онда задругарство у појединим етапама развоја. О најновијим моментима у развоју задругарства одржани су реферати, и то је допринело да се схвати значај привредног рачуна и да се научна група припреми за пружање помоћи сељачким радним задругама при увођењу ових нових мера наше Партије. Поред проучавања нашег државног и задружног сектора, група ради на упознавању задругарства у разним земљама, а нарочито је вршила критичку анализу задружног покрета у источно европским државама.

Омасовљавајући се, група је стално и проширивала свој делокруг рада. Тако је она обишла сељачку радну задругу „Будућност" у Добановцима и упознала се са њеним радом. Када је група приступила испитивању и проучавању задругарства у земунском срезу, одржан је краћи курс где су студенти-чланови групе упознати са методом рада. Сваки члан групе добио је по једну сељачку радну задругу, тамо се задржавао по неколико дана и прикупљао материјал за Институт. Тај материјал је сређен и обрађује се, а ускоро ће о томе бити поднесен реферат. Ово је био доста замашан и озбиљан посао и група га је углавном са успехом завршила.

Када се говори о досадашњим успесима научне групе, најважније је то што је борба мишљења на потребној висини. На сваком састанку дискутује већи број чланова, износе своја запажања, а ако треба исправљају поједине поставке референта, уколико он није успео да из масе чињеница, дође до правилних закључака.

Сада научна група настоји да прошири свој рад не само у кругу свога чланства, него да постане центар који ће око себе окупљати и остале студенте који се специјално интересују за пољопривреду и задругарство. Колико ће група у томе успети видеће се у њиховој претстојећој акцији за помагање сељачким радним задругама у увођењу привредног рачуна. Почетком марта они ће обићи неколико задруга и анализирати њихов рад. Исто тако група има у плану да сваки њен члан проучава по једну сељачку задругу, да прати њен развој.

Из свега овога види се да је група, захваљујући интересовању студената за продубљивање свога знања из области пољопривредног задругарства и уз свакодневну помоћ др Вучковића, професора Београдског универзитета, постала једна од најбољих студентских научних група, така група пред коју се из дана у дан постављају све већи и тежи задаци с обзиром на брзи социјалистички преображај села. Студенти ће се баш кроз овај рад оспособити да сутра у пракси много више допринесу спровођењу свих партиских и државних задатака у пољопривреди, а напосе у области задругарства.

Г. Г.

ИСТРАЖУЈУ СЕ СРЕДСТВА ЗА УНИШТЕЊЕ ЗЛОЧИНА

Цртица о стручној ґрупи криминалистике Правног факултета

Злочин и похара то су зла која се често сусрећу у свакодневном животу, зла која прете сваком човеку. Криминалитет је отворена рана експлоататорског друштва. У нашем друштву она је наказни заостатак прошлости: деликт кога друштво свим силама тежи да збрише.

Студенти Правног факултета, чланови стручне групе криминалистике (у оквиру Савеза студената), проучавају науку о криминалитету и борбу против њега. Овде се убиства, обијања и слично рационално категоришу, структурално проучавају, истражују се средства злочина, проналазе се средства за његово гоњење, његово уништење. То је од велике практичне и научне важности. Али, има у томе и извесне дражи, нарочито за младе криминалисте, којима се свет криминалаца појављује у сасвим другом светлу него лаицима; тај на изглед алогични свет абнормалних „junака" и алогичних подвига има своју унутрашњу логичност.

Криминалистичка група је избила у ред најбољих на факултету. Није случајно да расте интерес за њен рад. Заменик секретара Душица Марковић показала је индекс пораста чланства: на почетку прошлог семестра — чланова — 27, на крају семестра — 45. Поред тога сваком састанку присуствовало је неколико студената са стране.

Садржај састанака? Веома разнолик и практичан. Пример — одломак дневника петог састанка: ...професор Воденилић уз сарадњу асистента изнео нам је један случај провалне крађе и један случај фалсификата индустриских бонова. Иза тога прочитали смо две криминалне приповетке. На крају нам је говорио о радијалним и концентричним линијама разбијеног стакла, и о њиховом значају код утврђивања да ли је стакло разбијено споља или изнутра...

Али, професори и млади криминалисти нису остали само на тој форми. Проналазе се нови облици рада да би се што свестраније схватила садржина. Једна од таквих форми је и посета Музеју криминалистике у Земуну. „...У првих неколико одељења, пишу криминалисти у свом дневнику видели смо већи број фотографија самоубица... врло су интересантне биле фотографије изнакажених... Затим нам је приказан велики број разних ножева и других предмета којима су извршена убиства и самоубиства. У другом одељку разгледали смо више примерака вештачких рукописа и утврђивања старости рукописа путем утврђивања старости мастила... Онда нам је приказан прибор за фалсификовање металног новца и неколико примерака тих фалсификата... При том смо разгледали већи број фалсификованих новчаница почев од Карађорђа до данас..."

Такав је њихов рад у првом семестру: а у другом? Ево шта они смерају: „Прећи ћемо на самостално решавање појединих криминалистичких проблема које ће нам професори задати. Очекујемо да ће овакав рад у току идућег семестра развити дискусију још више, и рад учинити још занимљивијим".

Но оно основно и ново за чим цео колектив тежи (и професори и секретаријат и чланови групе), то је дубље и хуманије прилажење злочину и злочинцима.

Они се не задовољавају констатацијом да злочин постоји, и предузимањем гоњења. Они иду даље, изналазе темеље руине криминала и тиме доприносе уклањању овог друштвеног токсина.

С.

Неизвесна будућност

У последње време француска штампа особиту пажњу посвећује студентским проблемима. Листови се питају: шта ће бити са дипломираним студентима? Њихова брига за неизвесну будућност француских студената није неоправдана. У 1951 години уписало се у Паризу на права 19.000, на књижевност 15.000, а на медицину 10.000 студената. А, ево, какве су друштвене потребе. На последњим конкурсима за наставнике књижевности у средњим школама од 342 кандидата примљено је свега 37, а за наставнике историје и географије од 206 само 13.

Због овакве ситуације неравномеран је прилив студената на поједине факултете. Свршени матуранти одлазе тамо где се надају да ће после завршетка студија најлакше добити запослење. Међутим, тврде листови, све је то несигурно, па чак и докторат не гарантује успех.

Ко ће управљати студентском поликлиником

САВЕТ ЗА ЗДРАВЉЕ ИЛИ ИОНО?

У нашој земљи здравствена заштита студената је најбоље организована у Београду. Важна установа те заштите је, без сумње студентска поликлиника са стационаром и целом мрежом здравствене службе. Поликлиника има разне специјалистичке амбуланте у којима раде асистенти и доценти Медицинске велике школе као хонорарни лекари или консултанти. Поликлиника располаже са 110 лежаја у разним санаторијумима за плућну и коштану туберкулозу. Од нарочитог су значаја студентска опоравилишта у Мојстрани, на Златибору, Авали и Будви. Здравствена заштита се углавном пружа студентима у Београду преко Студентске поликлинике, изузев неких хитних случајева. Може се рећи да је сваки оболели студент збринут.

Поликлиника се брине за преко 32.000 студената. Само у прошлој години у њој је извршено 26.420 прегледа опште праксе, 3.672 интерне, 2.175 гинеколошких, 2.913 прегледа уха, грла и носа, 6.906 дерматовенеролошких, што укупно чини око 40.000 прегледа. Сем тога је учињено 19.220 рентгенских и 10.716 лабораторијских прегледа итд.

По угледу на нашу поликлинику су реорганизоване остале студентске поликлинике у земљи. Стране омладинске делегације се интересују за нашу здравствену заштиту и, по њиховим изјавама, она им често служи као узор. Преко „Светске универзитетске помоћи" из Женеве поликлиника редовно добија помоћ у лековима.

Специјални Савет при поликлиници руководи здравственом заштитом студената. Савет сачињавају три делегата Савеза студената, односно здравствено-потпорних удружења, као и претставници радног колектива поликлинике. Овај начин руковођења са здравственим установама осигурава учешће Савеза студената у решавању здравствених проблема.

До прошлог лета поликлиника је потпадала под Савет за народно здравље. Одлуком Савета за законодавство поликлиника је стављена под ИОНО Београда. Али та одлука није спроведена. Савет за народно здравље је касније тражио да се одлука повуче. Поликлиника је под ИОНО-ом, а фактички њоме управља до данас Савет за народно здравље.

Међутим, недавно је дата сугестија од Савета за законодавство да се поликлиника и четири опоравилишта потпуно предају друштвеној организацији, тј. Савезу студената.

Ова сугестија није прихватљива за Савез студената. Потпуним преузимањем поликлинике пореметио би се рад и целокупна организација здравствене студентске службе. Преко Савета при поликлиници, у овим условима, студенти већ имају директну контролу над здравственом заштитом. Здравствена служба је веома сложено и деликатно питање. Зато заступамо мишљење да је успешно могу обављати стручна лица, а не студенти.

Као један од разлога за ту сугестију наводи се уштеда на радним местима. Чињеница је, међутим, да би та уштеда била незнатна. Има начина да се у поликлиници уштеди много више. Сматрамо да при расподели лекова, оправци зуба, слању у опоравилишта итд. треба много више обратити пажњу на социјални положај студената. Потпуно бесплатне лекарске услуге припадају најпре сиромашним студентима, првенствено онима који примају социјалну помоћ, стипендију или се издржавају на сличан начин.

Досадашње искуство је показало да поликлиника најбоље функционише под Саветом за народно здравље. Но, пошто је у питању децентрализација и ослобађање Савета од управљања здравственим установама, радо прихватамо одлуку да поликлиника потпадне под ИОНО Београда.

*

Сарадник наше редакције посетио је друга Ковачевића у Савету за законодавство и изградњу народне власти НР Србије. Из разговора с њим сазнали смо да је „потпуно преузимање поликлинике у студентске руке" последица неспоразума и узајамне необавештености. Стварно се ту ради само о сугестији. Он је рекао да постоји законска одлука да поликлиника потпадне под ИОНО Београда и да нико у Савету за законодавство не инсистира да поликлинику преузме Савез студената. Друг Ковачевић мисли да се цело питање непотребно заоштрило. Он је, затим, изразио своју сагласност са законском одлуком да поликлиника буде под ИОНО-ом Београда.

Фабрика каблова код Светозарева

(Наставак са прве стране)

дати ударац: задали су га на основи наше изградње — и на овом комбинату.

Ова фабрика биће увек сведочанство решености наших народа да изграде оно што су замислили. Трудбенике који су градили комбинат и све оне који су сагледали његов значај није збунио ни обесхрабрио тај поступак Мађарске. Они су одлучили да сопственим снагама изграде фабрику каблова. Још тада је основана браварска радионица будућег комбината. Већ 1949 године радници су сами почели производњу мањих машина: аутомата за брушење камена, уређаја за извлачење жице и мањих машина за плетење каблова. 1950 године производњу машина за фабрику каблова у Бресју почела су и наша највећа предузећа, и то далеко јевтичије него што би оне стајале у Мађарској. Према конструкцијама инжењера Шиме Колесарића и Марковића у нишкој фабрици „Јастребац" почела је израда машина за брзо и лагано поужавање жица и машина за извлачење. У фабрици „Иво Лола Рибар" у Железнику израђиване су велике машине за уплитање неколико спроводника. Фабрика „Првомајска" у Загребу израђује машине за изолацију, а „Раде Кончар" пећ за топљење метала.

Истовремено, настављени су и грађевински радови. Село Бресје већ данас личи на мали модеран град. Сграђено је мноштво објеката и двадесетак троспратница за становање.

Али, посао још није завршен. У великој хали, са сваке стране, изграђена је пруга нормалног колосека. Она ће доносити сировине, а односити дневно по 30 до 50 вагона готових производа. Сада треба изградити и ранжирну станицу, која ће омогућити да се производи комбината транспортују у све крајеве наше земље без претовара у Светозареву. Тек су пободени шипови за „Вајербар - ливницу" за специјалну прераду бакра. Ове године треба саградити још и енергану и друге помоћне погоне, спровести водовод у дужини од 7 километара — до Светозарева, покрити још 26.000. квадратних метара на великој хали.

То су задаци на којима ће ове године радити и студентске радне бригаде Београдског универзитета и великих школа, да би омогућиле да већ крајем ове и почетком идуће године започне монтажа машина, како би и овај велики комбинат што пре заузео своје место у социјалистичкој изградњи.

Студентски град

И његови велики издаци

Просечно бројно стање Студентског града у протеклим месецима износило је 800 станара. Просечни стални месечни издаци састојали су се из следећих сума: за електричну енергију 200 хиљада, за воду 80.000, плате 40 службеника (не рачунајући особље запослено у ресторану) 240.000 и огрев 480.000 динара. На једног станара, значи, долази за светло 250 динара, за воду сто, за плате особља 300 и огрев 600 динара. Укупни трошкови сваког појединца износе према томе 1250 динара. (Већина станара станује у собама са по два кревета, те је просечна уплата једног станара 600 дин.). Разлика цене уплате и раније поменутих издатака износи у овим зимским месецима 650 динара месечно. Како се огрев употребљава само 5 месеци годишње то се ова разлика смањује на 350 динара месечно током целе године. Издаци ресторана такође премашују уплату просечно за преко 200 динара месечно по једном абоненту (на пример издаци по једном абоненту за новембар — 2177 динара, за децембар 2345 и јануар 2203 динара). То значи да дом доплаћује за сваког станара 550 динара месечно.

Известан број станара Студентског града немарно се односи према имовини дома. Учестале су појаве разбијања прозора, оштећивање инвентара, ложење намештаја. Начињена штета од септембра до данас стаје управу дома 336.500 динара, што подиже издатке управе на појединца за 70 динара месечно. У овој анализи трошкова нису урачунате плате службеника у току летњих месеци, као ни велико кречење и дезинфекција дома (она се овога лета неће обављати,) што све стаје преко милион динара.

За разлику од осталих студентских домова „Нови Београд" је својим удобностима које пружа станарима преодређен за велике издатке. Док у другим студентским домовима у једној соби станују просечно 3—4 студента (у дому „Милован Ђилас" 5—6) у Студентском граду је соба са три станара реткост. Та ширина повлачи за собом велике издатке по појединцу у огреву, светлу, а и у особљу (чистачицама). То значи да су трошкови у овом дому скоро два пута већи него у осталим. Просторије дома загревају се пећима, што у поређењу са домовима који имају парно грејање, повлачи далеко веће издатке. Сами трошкови за огрев износе 40 од сто свих осталих трошкова.

С обзиром да су издаци врло велики, а зависе у великој мери од самих студената, они се по нашем мишљењу могу снизити у првом реду правилним и савеснијим коришћењем средстава дома од стране станара. Тако се употребом једне сијалице од 60 вати потроши месечно електричне енергије у вредности испод 200 динара, а за решо, уз употребу од четири часа недељно, 120 динара. На једног станара собе то износи испод 160 динара. Али, и поред тога што је употреба струје у термичке сврхе ограничена на један сат дневно, врло често се дешава да је решо преко целог дана укључен. Зато је потпуно јасно откуд месечни издаци на струју у висини од 250 динара. Слично је и са водом и огревом.

Овај је проблем решив самоконтролом појединаца, у првом реду, а затим, заједничком контролом свих станара.

Међутим и при савеснијем коришћењу средстава дома, појављивали би се у Студентском граду издаци већи од уплате станара. Ту разлику би управа могла само отклонити добијањем извесних повластица које до сада није имала у погледу цена воде, дрва и светла, или дотацијама. Помоћ Студентском граду, бар сада, за време његовог довршавања, била би неопходна.

Сматрамо да висину уплате никако не би требало повећавати. Студенти настањени у Студентском граду имају далеко веће издатке него станари осталих домова. Они морају да плаћају трошкове превоза који су на тој релацији скупљи (уз месечну уплату од 150 динара плаћа се још и пет динара за сваку вожњу). И баш због тога што су неопходни, издаци за станарину и превоз већ прелазе цифру од 1000 динара те мислимо да се новим подизањем уплате питање покрића режиских трошкова дома не би могло решити. Тиме би се већи део станара одбио од становања у дому.

J. T.

Хиљаде наших студената учествоваће на радним акцијама у Србији.

На слици: Једно од градилишта фабрике каблова крај Светозарева.

Јасна

Сећање је, често, једино што нам остаје од прошлости; прошлости која нам је драга, али коју помало заборављамо и тек нам одједном нешто обасја скривене кутке наших осећања.

Јовина сећања на његову прву радну акцију везана су за Јасну. Мало, ситно девојче од шеснаест година са детињим лицем и великим зачуђеним очима дошло је у Омладинску пошту уплашено и несретно. У почетку је била туђа и радила је посао преко воље. Хтела је да се врати у бригаду. „Оно је посао, а ово?" — и она би пркосно напућила усне и нервозно би поправљала венац плавих плетеница око главе. Љутила се због пецкања другова (звали су је пионирком) и у бесу, кријући, писала песме и замишљала себе одраслом и равноправном са осталима.

Убрзо се снашла. Њен осетљив и пријемљив дух примао је радознало нове утиске. Први пут се одвајала од куће на тако дуго време и било јој је тешко.

Јова се у ствари више не сећа како им је постала драга. Сећа се да је угодно певала дрхтавим гласићем (Раде ју је пратио на гитари) и била свима на услузи. Мазили су је сви и Јова је, не једном, видео како би се другови надвијали над њом за време спавања, пратили њено равномерно дисање, и поправљали њен покривач.

Плакала је за бригадом и другарицама. Тамо се осећала сигурнија и ближа. Када би јој доносили писмо из бригаде, црвенела је до врха косе, и, узбуђена трчала у спаваоницу. Враћала се тужна, у сваком моменту спремна да плаче. Касније се мало ослободила и онда им с поносом показивала писма о пребацивању норме, прелазној заставици, о људима из бригаде коју је тако волела.

Једном јој је дошла у посету другарица из бригаде. Јаснину радости није било краја. Слушала је пажљиво њено причање и распитивала се о свима дуго и много. А навече — није више плакала.

И тек, кад је отишла схватио је колико му недостаје. Њена нежна прилика, осетљивост, чежња за бригадом, а, можда, највише, њена прича о малој, малој зеленој жабици коју је једном склонила у траву да је дечаци не убију иако се страшно бојала додира са влажним и хладним телом животињице — све га је то испуњало топлином и радошћу.

Од тада, од те прве радне акције кад је Јасна онако мала и преплашена храбро пошла у сусрет животу о којем није ништа знала — од тада Јова је сваке године пожелео да је поново сретне, да јој каже да ју је од драгости звао пионирком (била је сувише сујетна и то му сигурно неће никада опростити), и да погледа њене очи: јесу ли још увек зачуђене и уплашене?

Још је није срео.
Он се нада.
Можда ове године...?

В. СТАНКОИВЋ

На Филозофском факултету се већ дуже времена води јавна дискусија о књизи „Теорија књижевности" од Лава Тимофејева. После реферата који је поднео друг Р. Јосимовић, асистент за теорију књижевности, развила се врло жива дискусија, тако да је до сада одржано осам добро посећених састанака. Дискусија се углавном водила око проблема типичног, а нарочито око питања социјалистичког реализма. Када се има у виду значај питања која су покренута у овој дискусији, као и то, да та питања данас интересују сваког културног човека, — сваког студента поготову, — мислимо да је разумљива намера редакције „Народног студента", — да ту дискусију продужи на страницама свога листа. У ту сврху у овом броју доносимо чланак друга Јосимовића апелујући на заинтересоване, а нарочито на учеснике споменуте дискусије, да узму учешћа у овој полемици путем нашег листа. Ако та полемика и не допринесе много решавању ових тако интересантних — додаћемо и тако тешких — питања, сматрамо да ће већ сама чињеница да су таква питања покренута, претстављати известан успех.

О ПРОБЛЕМУ ТИПИЧНОГ

Поводом уџбеника „Теорија књижевности" од проф. Тимофејева

Уџбеник професора Тимофејева претставља озбиљан покушај да се с гледишта марксизма да целовита, систематично изложена теорија књижевности.

О томе колико је писац успео, код нас је релативно мало писано. Но према извесним крајњим освртима: Радована Лалића (у предговору књиге) и Грге Гамулина у „Књижевним новинама", не би се могла добити сигурнија оцена која би нам помогла да увидимо у чему су прави недостаци ове књиге, поготову када се ова мишљења једно другом супротстављају.

С обзиром да се овом књигом служе наставници средњих школа и студенти факултета, с обзиром да је она са разумљивим интересовањем примљена од многих које занимају проблеми књижевности, нужна је свестрана и детаљна критика овога уџбеника. Ја такву критику замишљам у духу оне Марксове мисли „De omnibus dubitandum", али сумњати тако, да смо увек спремни да изнађемо „рационално језгро", тамо где оно постоји. Ја мислим да њега има бесумње и у овом уџбенику.

Како је недавно на Филозофском факултету започела жива дискусија о овом уџбенику, сматрам да ће сваки конструктивни критички прилог бити драгоцена помоћ у расветљавању сложене проблематике теорије књижевности. У ту сврху и овај чланак има скромне претензије да допринесе критичком расветљавању једног важног проблема из уџбеника професора Тимофејева, проблема типичног.

У почетку излагања о реализму као уметничком методу, професор Тимофејев расветљава један важан детаљ о односу и разлици између појма реалан и реалистичан. Његово објашњење је убедљиво и поткрепљено је занимљивим примерима. Но чини ми се да је само тумачење термина реализам могло да послужи проф. Тимофејеву као илустрација, да би показао: како се око њега водила врло занимљива, жестока и важна борба. Анализа те борбе показује да се ту није радило о цепидлачењу између кумова који не знају из љубави како би крстили новорођенче; већ да се у тим расправама крио сукоб двају супротних табора са старим и новим естетским концепцијама. Тада нам постаје јасно да су се метод реализма, његова пракса као и његова теорија развијали у процесу жилаве борбе против естетике класицизма и романтизма.

И као што су класицисти у своје време дочекали романтичаре погрдама називајући их: лајавцима на месец, песницима гробља, тако су слично романтичари напали реалисте, оптужујући их као „пропагаторе неморала", називајући их „злочиначким елементима", творцима „ђубретарске књижевности" и сл. Све ове чињенице обарају тезу грађанске теорије књижевности, по којој смена праваца и метода долази као последица засићености духова извесном литературом, па се онда јављају прохтеви за другом.

Поборници реализма водили су борбу за нов уметнички метод и правац са задивљавајућом мужевношћу и дивном трезвеношћу. Они као да су сви имали за своју девизу ону Стендалову мисао: „Писцу је потребно готово исто толико храбрости, колико и ратнику: први не сме да се плаши новинара и критичара, колико ни други болнице". Реалисти су морали да бране своја уметничка дела и своје естетске концепције и од новинара сензационалиста и од публике горњих слојева размаженог укуса и од лажних проповедника морала. (Сетимо се како је Жорж Санд изгрдила Балзака, кад јој је читао „Голицаве приче"). Они су чак своја уметничка и естетска гледишта морали да бране и на суду (Балзак, Флобер и други). Тако су настајале дефиниције реализма, тако се оформљавала његова теорија.

Већ око самог имена реализма развила се ватрена полемика. Једни су га крстили натурализмом (од натура — верност природи), педанти филозофи, по речима Шамфлерија назвали су га посибилизмом, економисти: апстентеизмом, неки су чак предлагали да се зове инуизмом, или илузионизмом. Назив реализам однео је победу, јер је највише одговарао садржини коју је обухватао, а та садржина није била само природа-натура, већ читава стварност-реалитас. Он је победио и зато, што је имао подршку демократских маса које је по први пут увео у литературу. Реалисти су показали да сузе сиротиње могу бити потресније од суза маркизе. Класици реализма оповргли су неке мисли Хегела и Боалоа, према којима масе нису погодан материјал за литературу.

Као што видимо, теорија реализма развила се из практичног остварења великих реалиста XIX века. Она је била теоретско уопштавање већ постојеће уметничке праксе. Зато нам испитивање тог литерарно-теоретског материјала може драгоцено помоћи у даљој разради теорије новога реализма.

Када говоримо о основним својствима реалистичког метода који се нарочито развио у првој половини XIX века, треба такође истаћи да борба за овај метод пада у време заоштравања сукоба између материјализма и идеализма. Отуда живо интересовање уметника за филозофију и филозофа за уметност. Зато проблеме реализма треба посматрати и у светлости те борбе. И као што у том периоду постоји извесна повезаност између реализма и материјализма, тако исто у условима пролетерских револуција и борбе пролетријата за изградњу социјализма, постоји још тешња повезаност између новог реализма и дијалектичког материјализма.

* * *

Централно место у теорији реализма заузимају проблеми типичног. Зато је с правом речено да је тип средишна категорија и основни критеријум реализма. Но овом проблему професор Тимофејев је посветио мало простора. Он је то централно питање покушао да расветли са два цитата из Горкога (и то не најкарактеристичнија), једним цитатом из Енгелса (који уопште није разрађивао) и једним цитатом из Д. Н. Овсјанико Куликовског (чија мисао претставља парафразу једног Аристотеловог тумачења). „Мали коментар који је дао професор Тимофејев уз ове цитате, није ни из близа довољан да пружи исцрпну и праву слику важности овога проблема. Тако нам писац уџбеника уопште није објаснио на који начин писац уочава типичне појаве у друштву; шта му помаже да у њима открије закономерности. Чини ми се да би било такође нужно да се покаже зашто се типичност разбија и губи у натурализму, и из којих разлога тип и лик потпуно нестају код многих модернистичких праваца (на пр. надреализма, симболизма и др.). Зашто човека-лика нема у поезији Парнасоваца? Из којих разлога већина симболиста човека-тип своди на личну замену? И најзад, каква је разлика између типичног у критичком реализму и типичног у новом реализму; о чему професор Тимофејев говори само једном узгредном реченицом на страни 331.

О важности проблема типичног треба говорити у толико више, што постоје отворене или прикривене тенденције код извесних модерних грађанских писаца и

(Наставак на четвртој страни)

ПОВОДОМ ГОДИШЊИЦЕ СМРТИ

СИМА МАТАВУЉ О СЕБИ

„Сима Матавуљ родио се у Шибенику на крају 1852 године“, пише о себи овај велики књижевник. „Отац му је био сточни трговац, кућа имућна... Свршио је основну школу и нижу гимназију у Шибенику. Отац преминуо нагло и оставио жену и петоро деце у сиротињи... Онда мати отпрати Симу у манастир Крупу, где је Симин стриц био игуман. Ту је Сима учио приватно богословију и спремао се за калуђера. То је трајало четири године, али пошто су сви знаци показивали да би Сима био рђав калуђер, то га стриц пошаље у Задар, у учитељску школу, коју је свршио о државном трошку. Затим је био сеоски учитељ... Сму прву песму штампао је у „Задарском народном листу“: „Ноћ уочи Ивањ-дана“. То је било године 1873... 1874 године Матавуљ добија место учитеља... у Херцегновом... Ту је био пуних седам година... Овде је написао приповетку „Наши просјаци“, штампану у „Српском листу“, која је привукла пажњу на њега. Ипак и пре тога пискарао је којешта, највише дописивао у патриотске листове... Године 1881, за време друге бокељске буне, Сима постаде „подозрив“ политичкој аустриској власти, те побеже у Црну Гору, где му одмах дадоше место наставника у цетињској гимназији. На крају 1882 кнез црногорски посла Матавуља у Италију и Француску... Ту је остао неколико месеци. У повратку кнез га именује за наставника престолонаследника... То је трајало... до 1887. Онда Сима шмугну у Србију и добије место учитеља... у гимназији зајечарској. Ту је остао три месеца, па се врати на Цетиње... 1889 пресели се опет у Србију, у Београд, где добије место наставника гимназије... После је био шеф Пресбироа, а по својој жељи стављен је „на расположење“...

У почетку 1892 се ожени, а почетком 1893 остане удовац“. (Оженио се Милицом Степановић, учитељицом више женске школе). Овде престаје аутобиографија Симе Матавуља. Ми можемо додати да је од 1900 године живео без професије; да је живео само од свог књижевног рада и да је много путовао по Немачкој, Француској, Италији, Грчкој и Турској. Последњих година свога живота био је високо цењен и поштован; 1904 године изабран је за сталног члана Српске академије наука. Умро је 4 марта 1908 године изненадно, на улици, у малом парку крај зграде Народног позоришта у Београду.

О његовим последњим тренуцима тадашњи дневни листови забележили су да се тога дана, око подне, враћао из Народног позоришта, где је купио карту за представу Глишићеве „Подвале“. Када је дошао до малога сквера, Сима је пао на плочник. Први му је притекао у помоћ редитељ позоришта Динуловић. Али Сима је упорно одбијао да се подигне, надајући се ваљда, да ће се мировањем лакше отргнути тешком срчаном нападу. Међутим, напад је постајао све тежи и на наваљивање пријатеља он је дозволио да га фијакером пренесу до стана. Рекао је: „Не бојим се ја смрти! Само не бих волео да умрем овде, на сокаку“. Умро је у својој кући, чим су га пријатељи положили на кревет.

Истога дана отворен је тестамент Симе Матавуља, који је он писао још у лето 1906 године, када је био у Рибњаку, крај Каменице, у кући коју је толико волео. Познат је овај тестаменат, али ћемо овде бар неколико Симиних жеља.

„Желим да будем сахрањен у месту где умрем — стоји у тестаменту — и да се испуне ови захтеви: да се не штампају објаве, да буде скроман обред са једним свештеником: никакав говор, венци, цвеће... Имања немам, дугова немам... Не желим парастоса...“

Пријатељи и поштоваоци Симе Матавуља испунили су његову последњу жељу. Ковчег су носили академици, све је било скромно, као и цео живот што је провео овај велики човек.

Тако се са овим светом опростио Сима Матавуљ чију стогодишњицу рођења славимо у овој години.

ЈЕДАН ПОГОВОР КОЈИ НАВОДИ НА РАЗМИШЉАЊЕ

Као што је познато, пре кратког времена Клуб је издао две књижице. Прва, са насловом „Нас пет“ садржи песме Б. Јовановића, Д. Лукића и Ж. Ђуровића и прозне радове П. Андрића и М. Петровића. Друга је збирка песама „Звуци и даљине“ С. Перовића.

Скромног обима и садржаја ове су две књижице могле бити скроман прилог оном мору почетничких остварења из кога ће се, временом, испарити све ефемерно. Те би две књижице и биле, као такве, почетничке, и примљене од читалаца и од критике, да није неких симптома који њиховог издавача, односно оне, који пред јавношћу њега заступају и у његово име говоре, осветљавају као људе који своме отсуству знања, мере, па чак и писмености додају отсуство скромности.

Реч је о поговору другој књижици са потписом „Уредништво“

Тешко је и после вишеструког веома пажљивог читања ухватити прави смисао онога шта је тамо написано; тешко не само због низа противуречних мисли, којима ови написи — па и поједине реченице у њима — обилују, већ и због изразите неписмености онога, ко себе сматра надлежним да даје суд о нашој савременој књижевности и критици.

За аргументацију тврђења доносимо само један цитат из друге књижице:

„Из ових разлога, због стања наше савремене критике, о којој се не мало писало, баш зато што она овде може помоћи и више него што се то може мислити (али не „помоћи“ — како то мисле она заједљива и свакако недобронамерна пискарала), јер се ради о младим људима, онима који су до сада једва имали прилике да осете шта значи видети штампан тек понеки свој рад у листовима или часописима, а који на неки начин ипак нису почетници у правом смислу ове речи (а ни у оном кривом, у ком се она још чешће употребљава), итд. — треба рећи неколико речи о смерницама и карактеру Библиотеке. И зато што овде помоћ, ако је искрена, може да уроди правим плодом. Но, ово није никакав позив за помоћ, али је она увек добродошла младим људима, те зато и користимо простор већ у овој другој књизи да о свему кажемо неку реч“.

Шта, дакле, жели анонимно Уредништво? Жели ли оно, овим својим написом, помоћ „више него што се може мислити“ или, пак, тај напис „није никакав позив за помоћ“? Може ли и сме ли наша савремена критика, због „стања“ које влада у њој, да говори о списатељском раду оних „који су до сада једва имали прилике да осете шта значи видети штампан понеки свој рад у листовима или часописима“? Жели ли анонимно Уредништво билбиотеке да се о њеним публикацијама пише критички или жели да се о њима пише онако како то чини неанонимни М. Шијаковић у предговору првој публикацији? Жели ли, да се, попут Шијаковића пише о томе, како један од писаца „даје људе Београда: једне као готове и формиране, а друге као ПЛАСТИЧНЕ МАТЕРИЈЕ(!) од које се свакако могу ПРАВИТИ људи“? Или, да се, попут Шијаковића, о Змају пише као песнику који је умео „да, такорећи, мисли дечијом главом“?!

*

То је једна од спољних манифестација унутарњег рада и стварне вредности Клуба. То је, поред осталог, резултат одвајања Клуба од маса слушалаца, од оног аудиторија пред којим су и пре и после рата наступали, читали своје радове и слушали његову критику песнича и приповедачи, чији радови данас испуњавају странице наших књижевних листова и часописа.

Уредништво библиотеке поставља у своме поговору и питање у вези са престанком излажења „Студентског књижевног листа“ Уредништво тврди, да је лист „обустављен због недостатка финансиских средстава за његово даље издавање. Управо зато што није добијена често обећавана помоћ од разних надлештава и установа надлежних да овакву помоћ дају“. Да ли је само случајно редакција заборавила да изјави у том свом напису, да је огроман број примерака овога листа остајао нераспродат? И због чега је прећутана чињеница, да је лист обиловао не само лошим написима, већ и низом граматичких и правописних грешака? Јасно је, да лист оваквих квалитета — а на те је квалитете указивано — није ни могао да заинтересују ни једну „надлежну“ установу.

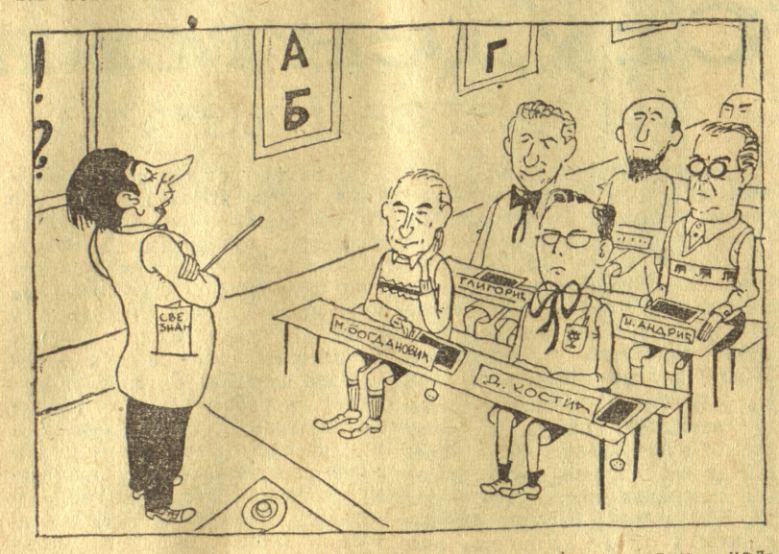

А рад чланова Клуба на факултетима, у организацијама Савеза? Данас, када се у Савезу формирају, поред осталих и књижевне секције, у њима скоро редовно нема чланова Клуба. Они вегетирају у својим просторијама, троше време у бесплодним дискусијама и ситним личним зађевицама, скоро у потпуности изоловани од осталих студената. И док остале организације решавају своје проблеме без јадиковки и без малограђанског оговарања (јер, оно што је у другом напису речено, не може се друкчије назвати), Клуб, у коме већ неколико година седе исти људи, остаје изолован од свег тог збивања.

И све то — недоследност у решавању свих проблема, слаб контакт са факултетима и књижевним секцијама образованим при Савезу студената, непознавање делатности тих секција, заустављен прилив нових чланова у Клуб из редова најмлађих студената — све то наводи на једно питање: није ли постојање тога Клуба данас сувишно?

М. К.

КУЛТУРНО У ЗАБАВНОМ ЖИВОТУ ЗЕМУНСКИХ СТУДЕНАТА

Земун је сив и влажан у фебруарско јутро. Ситна киша стално пада, а с времена на време долећу и крупне пахуљице снега. Црвени аутобуси долазе и одлазе. Путници излазе и журе на посао. Међу њима су и студенти са Пољопривредног и шумарског факултета.

Овде се одвија њихов живот. Неким само до подне, када одлазе натрag у Београд, али већина их и остаје у Земуну. Четврт сата аутобусом, раздваја их од Београда, па ипак, они од тога немају много користи.

— Шта нам вреди, говорио ми је један, кад за нас који живимо овде и немамо повластице у вожњи, само одлазак и повратак из Београда кошта 40 дин. Није онда лако поврх тога платити и улазницу за неки филм, позориште или концерт.

Заинтересовао сам се за рад културног уметничког друштва факултета, сада, културног клуба. Већ одмах, из разговора са неким студентима осетио сам прилично интересовање и разумевање за рад овог клуба.

Културни клуб има за сада певачку, фолклорну, драмску и музичку секцију. Број чланова није нарочито велики. Старије године су заступљене у њима знатно више од млађих.

Фолклорна секција је најактивнија. Добија се утисак да њени чланови најредовније вежбају. При повратку, у аутобусу сам чуо једнога да се жали колегама како се толико „наскакао“ на проби да је морао да тражи дуплу порцију за вечеру.

Драмска секција изгледа не располаже ни најпотребнијим материјалним условима, па је њен рад слаб. Музичка је масовна по броју учесника, али и њен квалитет није нарочито висок. Углавном се наступа са народним инструментима.

Све секције на приредбама иступају заједно, дајући један програм, који је, што је специфично, увек везан са игранком. Ова веза, овде у Београду неуспела и неуобичајена тамо је, изгледа, сасвим нормална.

Студенти воле игранке и радо о њима причају. Атмосфера је студентска, ма да на њима присуствују у мањем броју и остали грађани. Екстравагантне игре су забрањене. Цена је ниска и приступачна сваком студенту.

Међутим, приметио сам да код неких земунских студената постоји схватање како су они мање-више стручно образовани људи и да не могу, а можда и не треба, да се баве културним и уметничким радом. Тако на пример, када сам се распитивао за њихов литерарни рад, тј. за рад књижевног клуба, чуо сам да за њега постоји сасвим минимално интересовање и да он нема услова за развој.

Ипак, материјалне тешкоће су највећи проблем за све културно-уметничке секције. Ни једна од њих није материјално обезбеђена ни приближно колико је потребно.

Но, и поред свега тога, иако услови за деловање секција недостају, оно најважније — воља за рад — постоји.

В.

ШЕСТА ГОДИШЊА СКУПШТИНА „БРАНКА КРСМАНОВИЋА“

У недељу пре подне одржана је редовна годишња скупштина студентског културно - уметничког друштва у присуству свих редовних и почасних чланова као и осталих гостију. У извештају је изнесен досадашњи рад и усвојен је нови правилник. Дискутовало се о будућем раду а на крају су подељене дипломе заслужним члановима. Одлучено је да друштво образује једну бригаду за радну акцију.

Песник - жена

Можда си до сад љубио и девојке друге,
— Ко зна срце шта све може крити?
Да л' су то била пролећа или јесени дуге,
смешак ће један тужан — тајну открити..

Љубоморна нисам. Зар се може љубав мрзети,
Зар руке што грле да се проклињу?
Схватам. Можда ће само песници продрети
љубави до дна, и само ће они схватити ширину..

Нисам само жена што загрљај тражи,
мој свет је шири од загрљаја твога,
нисам само жена што осмехом дражи,
и бол срца схватам, и радост му драга свога..

ФЛОРИКА ШТЕФАН

(Наставак са треће стране)

теоретичара да оспоре свеобухватност Енгелсове формулације. Тумачећи је као уску и догматичну, они покушавају да је под тим изговором ликвидирају, како би на тај начин отворили врата натурализму сваке врсте, који не признаје закон типичности, односно уметничке и животне истинитости.

У одбрану Маркс-Енгелсове теезе о типичности, треба истаћи да су класици само најконцизније формулисали оно што је већ било у уметничкој пракси, оно о чему се теоретски расправљало од Аристотела, па све до модерних великих реалиста. Навешћемо нека места која јасно говоре да се проблемом типа као једном од категорија теорије реализма, већ позабавио велики Аристотел у својој „Поетици“. Говорећи о односу уметности и стварности Аристотел пише: „Еп и трагедија, затим комедија и дитирамб и највећи део аулетике и китаристике, све те уметности у целини приказују живот подражавајући“. Шта је Аристотел подразумевао под миметичким карактером уметности? Да ли слепо имитирање, фотографисање природе, сликање свакога случајног детаља. Следећа његова мисао даје нам одговор на то питање: „Песников задатак није, каже Аристотел, да износи оно што се истински догодило (значи: не, ма који истински, случајни детаљ), него оно што се могло догодити и што је могуће по **законима вероватноће или нужности**“. (Подвукао Р. Ј.).

Дакле уметник према мишљењу Аристотела, не треба да иде за сликањем случајног, ма колико **истинског детаља, већ треба да се** управља „по законима вероватноће или нужности“. Само, у том случају, сматра Аристотел, он ће моћи да се свиђа „мноштву“.

Елементи Аристотелове у основи материјалистичке теорије реализма, постају поново актуелни у Ренесанси. Њих даље разрађује Дидро у XVIII веку, обраћајући такође пажњу на проблеме типичног и проблеме уметничке лепоте („Разговор о ванбрачном сину“, „Независне мисли“.). У њима на једном месту Дидро каже: „Свака композиција достојна похвале у свему је и свуда у сагласности с природом; потребно је да могу рећи: ја нисам видео ову појаву, али она постоји“.).

Дакле, почев од Аристотела, па преко ренесансних уметника и филозофа (Шекспира, Бен Џонсона, Бекона и др.) до Балзака, Шанфлерија и Мопасана, сви су се они практично и теоретски бавили проблемима реализма, а у вези с њим и проблемом типизације. Класици реализма су посветили нарочиту пажњу проблему типизације. У њиховим писмима и дневницима, наћи ћемо много драгоценог материјала који баца јасну светлост на проблеме изградње типа.

На први поглед необично звучи Стендалова мисао изражена у чланку „Валтер Скот и књегиња Де Клев“: „Свако је уметничко дело дивна лаж. Није ништа смешно као онај свет који дају великосветски људи: угледајте се на природу ! Е, и ја то знам, довољно, да се треба угледати на природу, али у којим границама?!“

Томе треба додати једну другу Стендалову мисао да би била јаснија, ова прва према којој уметност је „дивна лаж“... „Да је стенографисано све оно што је речено у Аулиди приликом Ифигенијине смрти имали бисмо пет или шест свезака“.

Из ових мисли, као и из неких других изнетих у писмима Балзаку, јасно произилази да је уметност, „уметничка лаж“; у том смислу, што уметник не пресликава, не фотографише природу. За њега уметничко дело није стенограм, нити уметничка слика дагеротип. Према томе, прави уметник не стенографише живот, већ из њега одабира оно што је битно и то битно синтетизира у ликовима. Слепо копирање случајних, ма колико реалних ситница, довешће уметника у положај човека који живот посматра „с блатне хумчице“, а с ње он неће моћи да види ништа даље од „кухињске чађи“, како је то једном приликом духовито и тачно рекао Горки. Трчање за верним копирањем занимљивих детаља који ће се свиђати наивним читаоцу, даће можда „много пријатних, али излишних ситница“ и са тим „много ситних лажи које је пријатно чути“, (Такву је оцену дао Стендал о делима Шатобријана и Вилмена), али неће дати право уметничко дело. Ту мисао о нужности типизације, прецизно су изнели велики класици реализма.

Балзак у своме предговору „Људској комедији“ истиче, да личности у уметности „живе само, ако су снажан одраз садашњице“, а да би то оне биле, нужно је да уметник живот одражава помоћу типова. Говорећи о себи као о писцу, Балзак истиче да је желео да буде само секретар француског друштва. У ту сврху он је „скупљао најглавније случајеве страсти, сликао карактере одабирајући најважније друштвене догађаје, правећи типове спајањем већег броја ознака истородних карактера. Не само људи, — каже у наставку Балзак — него и главни догађаји изражавају се помоћу типова. Има притика које се срећају у свачијем животу, типичних фаза и ту сам тачност највише тражио“.

Настављајући Стендалову мисао да уметниково дело није слепо копирање природе, Балзак је морао да се замисли пред огромним проблемом који је искрсао у вези његовог плана остваривања „Људске комедије“: „Како да се учини занимљивом драмом са три четири хиљаде личности које представљају једно друштво? Како да се угоди истовремено песнику, филозофу и масама који траже поезију и филозофију у виду потресних слика? Ако сам и раније схватао значај и поезију ове историје људског срца, нисам знао како је треба написати, јер до нашег доба најславнији приповедачи прошлости трошили су своје способности на стварању једне или две типичне личности, на сликању једне стране живота“. (подвукао Р. Ј.). Балзак као и Стендал долази до закључка да из живота треба узимати оно што је битно, типично, да га треба згушњавати, синтетизирати у виду потресних слика“. Балзак и Стендал, — по речима Лукача, — сматрају оне јунаке типичним који одражавају неки одређени друштвени слој или правац у свим оним тренуцима који су у животу одлучујући“.

Полазећи од таквог схватања односа уметности и живота, Балзак даје њену дефиницију следећим речима: „Уметност није ништа друго до згуснута стварност. Само то згушњавање није никад формално. Напротив, оно значи подизање друштвеног и човечанског садржаја неке ситуације, на највиши степен“.

Захваљујући томе што су живот одржавали преко типова, они су и могли дати верну слику друштва баш у духу оне Хамлетове мисли према којој уметност треба „да покаже врлини њено рођено лице, пороку његову рођену слику, а самом времену и бићу света његов облик и отисак“. Зато што су друштву подносили верно огледало, велики реалисти су били жестоко нападани од оних који су у њиховим уметничким ликовима препознали себе. Навешћу једно Флоберово писмо и један Додеов поговор који то сведоче. Нападнут због својих романа, Флобер се жали својој пријатељици у једном писму: „Када сам написао „Госпођу Бовари“ питали су ме више пута: је ли то ћа Х коју сте ви хтели да насликате и ја сам добијао често писма од људи савршено непознатих. У једном које сам добио из Ремса неки господин ми се захваљује што сам га осветио због једне невернице. Сви апотекари Доње Сене препознавши се у Омеу хтели су да дођу код мене да ме ишамарају. Прва реченица нашег пријатеља Мори-а говорећи о „Сентименталном васпитању“ била је: јесте ли ви познавали једног Италијана, професора математике? Ваш Сенекал је његов физички и морални портрет. Он је његова отсечена глава. Други претпостављају да сам ја хтео у Арну-у да насликам Бернарда Лата, старог издавача, кога ја нисам никада видео“...

Случај са Додеовим „Нумом Руместаном“ такође је занимљив. Нападнут од критике да је у Нуми дао портрет Гамбете, он се правдао у своме поговору следећим речима: „Ја сам записивао годинама по једној малој зеленој свешчици која стоји овде предамном пуна набацаних и испретураних забележака, под општим насловом Југ... Из те свеске ја сам извукао Тартарена Тарасконца, Нуму Руместана и ту скоро Тартарена на Алпима. У роману Нума, пише даље Доде, многи моји земљаци препознали су себе, мада је свака личност у њему створена од „парчади и исечака.“ Што се тиче и других личности романа, све су оне, понављам, узете са више модела, оне су како каже Монтењ „сплет различитог прућа“.

Једино за Бомпара, писац каже да га је готово прекопирао са природе и баш ту је и слабост овога лика. Јер док су у лику Нуме и других многи политичари препознали себе и због тога реаговали, Бомпар није никога узнемиравао.

Сви ови примери, а таквих се може наћи код свих великих реалиста, непобитно доказују да је заиста тип средишна категорија и основни критеријум реализма. Онда нам постаје сасвим разумљиво зашто су Маркс и Енгелс обратили доста пажње на проблеме типизације и о томе оставили неколико драгоцених, класичних формулација.

Енгелс у своме писму Маргарити Харкнес, критикујући њену „Градску девојку“, каже да је она дала типичне карактере у нетипичним околностима, а реализам по његовом схватању „осим тачности детаља, претпоставља верно давање типичних карактера у типичним условима“.

Према томе, прави уметнички тип мора да буде дијалектичко јединство индивидуалног и типичног, јер сама типизација

Основ за оживљавање фискултурног рада на Универзитету и великим школама

Изградња и правилно коришћење терена

У прошлом броју „Народног студента" једним општим чланком С. Шиндолића, започела је необично потребна и актуелна дискусија о узроцима слабог фискултурног рада београдских студената. Циљ овога написа је да у дискусији, која ће вероватно следити, делимично обради питање фискултурних терена доступних студентима, њихову изградњу и коришћење.

Већ и први поглед на ово питање пружиће готово запањујућу слику несклада стварних потреба и могућности да се те потребе задовоље. После рушења фудбалског игралишта иза Техничке велике школе, на преко 25.000 студената није долазио ни један спортски објекат (изузев ДИФ-а, чије терене студенти нису користили). Студентска фискултурна организација није имала у својини или на трајно уговореном коришћењу ниједан терен. За оно мало тренинга и утакмица одржаних прошлог пролећа и јесени, терени су од случаја на случај били позајмљивани од појединих нестудентских друштава. Ово се углавном односи на фудбалска игралишта, док је по питању других објеката, терена за кошарку и одбојку, лакоатлетских стаза итд., ситуација још гора.

Чини ми се да је важан разлог ва слаб рад наших фисултурника лежао баш у оваквом стању терена. Не мислим да је то једини разлог, али је свакако један од основних.

Даљи успешан фискултурни и спортски рад не може се ни замислити, ако се, сем настојања на осталим питањима, не посвети пажња обезбеђењу фискултурних терена, као материјалне базе свих такмичења. А то је могуће учинити.

Први начин на који би се поменуто питање требало решавати, била би изградња импровизованих, привремених спортских терена, углавном за одбојку или кошарку, у близини факултета. Изградња таквих терена захтевала би релативно мало средстава а дала би за кратко време непосредне резултате. Мислим да иницијатива за покретање и руковођење овим радовима, треба да лежи у факултетским фискултурним руководствима, у првом реду, и у читавом Одбору Удружења студената. Похвални примери такве иницијативе се већ јављају на НДВШ, Пољопривредном и Шумарском факултету и ВПШ. Јасно је да ово неће бити изводљиво свуда али је сигурно да могућности има.

Приликом ове изградње неопходно је оријентисати се на што једноставније и јевтиније објекте. Треба такође настојати да се евентуална потребна средства обезбеде из самосталних прихода, од помоћи удружења. Извесну суму новца за овакве сврхе ће дати и Универзитетски фискултурни одбор из опште буџетске суме додељене за развој фискултуре на Универзитету. Питање радне снаге се може решити организовањем добровољних радних акција, а стручњаке би могло да стави на расположење Удружење студената грађевине.

Посебан проблем претставља довршење већ увелико одмаклих радова на преуређењу терена иза зграде Техничке велике школе. И за довршење овога објекта одобрена је дотација, и основно је сада, наставити и што пре довршити радове, како би се већ са првим пролећним данима могло да започне макар и са делимичним коришћењем објеката.

Други начин, који не само не искључује први, већ претставља његову логичну допуну, јесте борба за учествовање у коришћењу већ изграђених спортских објеката у Београду. И овде би тежиште рада требало да лежи на факултетима. Наиме, факултетски фискултурни одбор би ступио у преговоре са оближњим друштвима чија се игралишта налазе у близини факултета. Пракса показује да су такви преговори до сада увек давали добре резултате. Тако је могуће бар неким, а можда и већини факултета обезбедити терене за тренинге и такмичења.

Са стране Универзитетског фискултурног одбора завршени су преговори о заједничком коришћењу терена са СД „Нови Београд". По том уговору, три дана недељно, целог дана, и сваког дана пре подне, студенти ће користити фудбалски терен и лакоатлетску стазу. Ове терене користиће сви фаултети наизменично. Поред овога постоји обећање од стране Управе ДИФ-а, за сада још апстрактно, да ће нам и они на својим теренима доделити известан број часова. Постоје још могућности за добијање неких термина за терен СД „Сењака" и СД „Милиционара".

Александар Фира

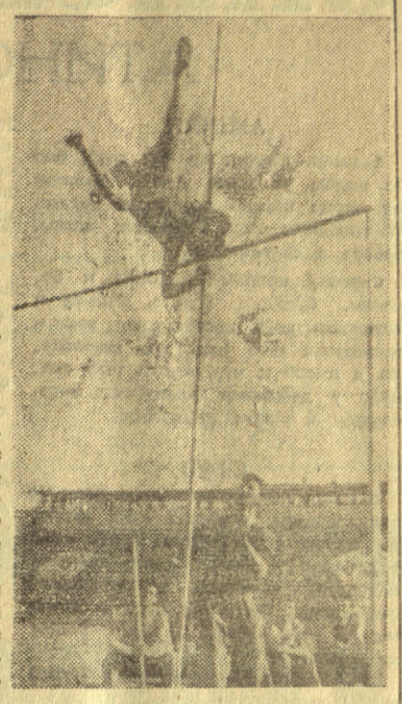

На овогодишњем првенству Универзитета такмичиће се и атлетичари

СТУДЕНТИ ТЕХНИКЕ изграђују спортски парк

Већ и ранијих година, празан простор који се налази иза зграде Техничке велике школе, окупљао је студенте - спортисте као и многе омладинце настањене у околини „Каменовића" и „Палилуле". Од јутра до мрака на овом фудбалском игралишту, које се састојало само од два „гола" јурило се за лоптом по неравном терену. Када су се поред стативе појавила два стуба, спортски „парк" је био обогаћен и једним одбојка игралиштем.

Овакав спортски терен са свега два игралишта није могао да задовољи потребе великог броја студената — спортиста. На њему се могла играти само једна утакмица. Велика прашина која је покривала игралиште, у кишним данима претварала се у блато.

У циљу уљепшавања овога дела града Ректорат Техничке велике школе одлучио је да празан простор иза зграде преуреди у парк. Спортско друштво „Техничар" се примило да организује рад на преуређењу терена. Према предвиђеном плану на спортском терену подићи ће се 3 игралишта за одбојку, 3 за кошарку и 2 за тенис. Игралишта ће бити међу собом везана стазама, а у међупростору налазиће се травњаци.

Булдожери Градског комуналног предузећа „Комграпа" већ су отпочели са извођењем земљаних радова. Када се време поправи они ће наставити равнање терена. Остали радови обавиће се под руководством СД „Техничара". Делове потребне за игралишта (стубови, кошеви и др.) доделиће више фискултурне организације.

Фискултурни одбор, који ће се ускоро формирати, организоваће уз сарадњу са штабом студентских радних бригада масовне акције студената за изградњу терена.

Ј. ТУЦАКОВ

Стонотениска секција Ветеринарског факултета броји 50 активних чланова

Стонотениска секција Ветеринарског факултета је једна од најбројнијих на Универзитету. У досадашњим такмичењима као члан Београдске лиге, секција је постигла добре резултате. Са „Локомотивом" је играла 5:5, „Шећерцом" 3:7 и „Графичарем" 10:0.

Прошле среде секција је организовала пријатељски сусрет екипа. Министарства иностраних послова и „Ветеринара" који је завршен победом студената 8:3. Такође је организован и егзибициони сусрет државних репрезентативаца Габрић — Хорват, коме је присуствовало преко стотину студената.

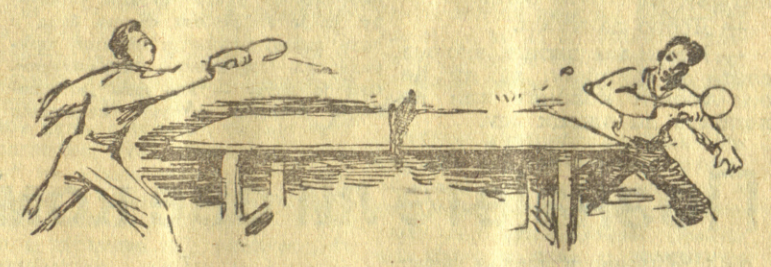

Активан рад чланова „Темпа"

На годишњој скупштини „Темпа" показало се да су студенти НДВШ постигли значајне успехе у фискултурном раду. Прошле године у такмичењима за Фудбалски куп студентских екипа Београда заузели су друго место и освојили пехар редакције „Народног студента". Сада се воде преговори са СД „Шумадијом" за коришћење њиховог терена; на тај начин стално би тренирале рукометна и фудбалска екипа. Сада је у плану изградња терена за одбојку у близини факултета на којем ће радити сами студенти, а финансирање фискултурно одељење при Универзитетском одбору Савеза студената. Руководство „Темпа" бави се мишљу да организује првенство Универзитета у одбојци и фудбалу, али то зависи од организационог уређења друштва, набавке реквизита и одзиву осталих студентских екипа.

НАРОДНА ТЕХНИКА

ИЗ РАДА ФОТО КЛУБА ПРИРОДНО-МАТЕМАТИЧКОГ ФАКУЛТЕТА

И СА ЈЕДНИМ АПАРАТОМ МНОГО СЕ МОЖЕ УРАДИТИ...

Један апарат за снимање „Ретинета", један орман и један сто, то је био инвентар којим су располагали 23 члана фото клуба Природно-математичког факултета на почетку 1948 године. Али имали су јаку вољу да створе нешто заиста вредно, и то је било пресудно. Тада је студент хемије, Хаџијев први пут ушао у тајну фотографске технике, први пут узео апарат у руке. Данас је он претседник клуба који броји 214 чланова и има на располагању два апарата за повећавање, један за репродукцију, сто за снимање, неколико ормана, одељење за сушење слика, безброј хемикалија и много других ствари...

— Немамо довољно апарата за снимање, јадикују чланови других клубова...

— Ми смо показали да се са једним јединим апаратом може много урадити, да се са њим могу подмирити жеље и потребе свих чланова и да сваки заиста нешто научи. Треба само добро организовати рад. Претседник клуба показује велики распоред руковања фото апаратом: сваки члан клуба добија у недељи два сата апарат на располагање, да вежба, да снима, да учи, али и да га чува. „Ретинета" је једина у клубу. Није можда сасвим довољно, али нађено је најбоље решење...

„Не пуши — знај да немамо вентилације", „Пажљиво рукуј материјалом, не расипај хемикалије", „Одржавај чистоћу"... много је оваквих натписа у светлим и чистим просторијама клуба. и безброј слика по зидовима. Радови чланова. Има и врло успелих монтажа. Горе на првом спрату витрине „фото-хронике" приказују слике са радних акција. Сада Фото клуб припрема велику изложбу слика са Власине.

И Деканат пружа помоћ. Људи имају разумевања за потребе клуба. Недавно су им уградили и чесму, јер је вода важан чинилац за израду фотографије.

Атмосфера у клубу је типична „студентска". Око 10 сати већ придолазе чланови, а у 12 све просторије су препуне. Говоре, дискутују, препричавају утиске. Фото-клуб је постао место свакодневних састанака. Рад је беспрекорно организован и функционише као најбољи сат. Принцип је да групе за рад не смеју да броје више од 4 члана. Тада се ради озбиљно и људи нешто науче.

Уторником и петком одржавају се стручна предавања са дискусијом. Прошлог уторника говорило се „О композицији слике", а у петак „О развијачима". Интересантно је и људи долазе.

На видном месту је унутар-клуб ска табла. Многе промене, стручне вести из иностранства, публикације, вести из Савеза Народне технике — све је на њој.

На Природно-математичком факултету има доста група и све су оне заступљене у клубу. Ипак претеже број биолога, географа и хемичара. Сви се они виђају у просторијама, свакодневно. Један од њих наилази ређе, али клуб без њега не би могао да ради. Економ-набављач Јовановић, студент геологије у стању је све да набави, да пронађе где се шта налази и да за непуних сат два створи материјал који је потребан. Јер материјала има, треба га само пронаћи. Економ има и свога помоћника, Миму Јовановић, колегиницу са исте групе.

...На Оснивачкој скупштини Савеза фото и кино аматера Београда о свом клубу је говорио и Хаџијев. Слушаоци су га бурно поздравили и одали признање фото-клубу Природно-математичког факултета који је својим радом стекао ауторитет и популарност међу љубитељима фотографске уметности.

Студенти Природно-математичког факултета могу бити заиста поносни на свој фото клуб.

Зоран Димитријевић

ПРВЕНСТВЕНИ СУСРЕТ

МЕДИЦИНАР — „РАКОВИЦА" 1:0

Такмичећи се у фудбалском првенству првог разреда Београда у групи А, „Медицинар" је први сусрет са „Раковицом" решио у своју корист 1:0 (1:0). Гол је постигао Кулпинчевић у 26 минуту првог полувремена. Сусрет је протекао у равноправној и фер игри.

„Медицинар" је наступио у следећем саставу: Шинковић, Ерхартовић, Петровић, Обрадовић, Милатовић, Јаниићијевић, Кулпинчевић, Панић, Шећеров, Брујић, Поповић.

Најбољи играчи „Медицинара" били су: Ерхартовић, Јаниићијевић и Поповић.

Идуће недеље „Медицинар" игра другу утакмицу против земунске „Будућности" у Земуну са почетком у 10 часова.

у „шилеризирање" (о чему говори Маркс) тј. „претварање индивидуе у пуке звучнике духа епохе", док једнострана индивидуализација као и једнострано поунутрашњавање значи осиромашење и одлажење у једну врсту натурализма или психологизма.

Бити велики реалист, значи „шекспиризирати" тј. дати „оштру индивидуализацију карактера да сваки карактер буде тип, али у исти мах и сасвим одређени појединац, „баш тај" како би се изразио стари Хегел".

Велики уметник реалист у безбројној смени појава изналази унутрашњу тенденцију развитка и кретања, испод форме случајних појава он налази закон и упознавши га, тј. спознавши суштину појава, он је оваплоћује у типичном лику.

Љењин је указивао у „Филозофским свескама" да „већ најпростије уопштавање означава човечију спознају све дубљих и дубљих објективних веза у свету". Значи, лик је уопштавање, али типични лик није чиста, гола апстракција. Лик разоткрива суштину, тј. формулише опште у форму појединачног. Дакле, писцу појединачно и конкретно служи као средство за разоткривање суштине, за формулацију општег. Појединачно и опште су јединствени и нераздвојни, али нису истоветни. Дијалектички противречно јединство општег и појединачног у лику, одражава реални однос општег и појединачног у објективном свету. „Опште, — пише Љењин — постоји само у посебном, кроз посебно. Свако посебно јесте на овај или онај начин опште. Свако опште јесте делић, честица, страна, или суштина посебног. Свако опште само приближно обухвата посебне предмете. Свако посебно непотпуно улази у опште итд".

Особеност уметничког лика као субјективног одраза објективног света, састоји се у томе што лик сједињује непосредност и снагу живе контемплације са свеопштошћу апстракног мишљења.

Типично, то није статистичко средње, како то мисле неки теоретичари — то није оно што се често среће. Појава може да буде честа, али да буде несуштинска, некарактеристична, случајна; типизација то је одбир најсуштинскијег, најкарактеристичнијег; то је одражавање унутрашњих тенденција развитка.

„Типично", каже један критичар, не значи просечно, а још мање банално; напротив изузетно — може да садржи, у себи више типичности од „нормалног". Јер с једне стране сваки човечији живот је једна краћа или дужа непредвиђена авантура, како с друге стране претставља нужност која се може одредити од почетка до краја. Нигде толико јасно као у људском животу јединство случајног и нужног не избија на површину. Романсијер који управо има да даје слику једне епохе у субјективном доживљају оних који је носе, мора да зна да је „свако лице један тип и у исто време једна сасвим посебна личност" (О савр. роману — Наша стварност 1937. Д. Матић).

Код Горког ћемо такође наћи веома значајних мисли и разрада које третирају проблем типа. Тако на једном месту он примећује да „описавши једног нашег познатог трговца, чиновника, радника, књижевник ће створити више или мање успелу фотографију баш једнога човека, али то ће бити само фотографија, више мање успела и она готово ништа неће дати за проширење и продубљивање наше спознаје о човеку и животу".

„Али, ако је писац умео да извуче од сваких 20 — 50, из стотину трговаца, чиновника, радника карактеристичне класне црте, навике, укус, гестове, веровања, ход, речи итд. и да их обједини у једном трговцу, чиновнику, раднику, на тај начин писац ће створити тип, то ће бити уметност".

Уметник достиже типизацију стварности у уметности помоћу уметничке инвенције својствене уметниковој стваралачкој машти.

„Мит — то је инвенција (измишљај). Открити инвенцијом, значи извући из суме реално датих појава њихов основни смисао и оваплотити га у миту — тако смо ми и добили реализам".

Инвенција (измишљај) уметника, заснована је на реалном животу, то је специфично уметничко уопштавање објективне стварности. Уметнички квалитет без инвенције (измишљаја), немогућ је; не постоји" — писао је Горки.

Сви велики ликови у уметности прошлости претстављају примере такве уметничке инвенције (измишљаја).

„Права уметност, каже Горки, увек више или мање потенцира стварност. Неки литератори то не схватају", наставља он, „да права уметност овладава правом потенцирања, да Прометеји, Дон Кихоти, Фауости — нису „плодови фантазије" већ у пуном смислу закономерна и неопходна поетска преувеличавања реалних факата".

Сви ови многобројни примери говоре о огромној важности проблема типичног. И када многи модерни писци уништавају човека — типа, они на тај начин врше дехуманизацију уметности, заправо њено уништење. Основни задатак уметности је да нам даје истину у форми „потресних слика". Али како ће тај задатак да изврши онај уметник, који се одрекао основног принципа уметничког стварања — типизације?

Зато нам тип може послужити као основно мерило у оцењивању уметничког дела. Али ту не треба поступити механицистички, па да тамо где и не нађемо потпуно испољен тип, одбацимо га као неуметнички. Разумљиво је да у уметничким делима може бити и нетипичних ликова (то је истакао и илустровао професор Тимофејев); али сви они и као „случајне" личности, доприносе схватању централних ликова који су увек у највећој мери типични.

И када су уметници класици, снагом своје стихијне дијалектике успевали да тако дубоко открију законитости у друштвеним појавама, још је логичније да модерни уметник снагом свесне материјалистичке дијалектике, те законитости још дубље разоткрије и да их оваплоти у потресним, конкретно чулним сликама.

Професор Тимофејев сасвим правилно поступа, када анализу проблематике реализма везује за уметнички метод реализма. Али основне елементе те проблематике он даје једнострано, свакако из разлога што он своје закључке прави само на материји руског реализма, а не на литератури грађанског реализма у целини.

Но углавном, можемо се сложити (мада је Тимофејевљева формулација доста разводњена) да „реалистичко стваралаштво XIX века ставља у неку руку себи задатак — откривање несавршености (зар не би било боље, класних противуречности) у животу, приказивање кризе коју преживљавају и човек и друштво" (336 стр.).

Међутим, мислим да се може оспорити Тимофејевљево мишљење да грађански реализам није могао да наслика „тип реалног, позитивног хероја, зато што се он „развијао у условима када још није била ступила на историску позорницу друштвена снага која је била у стању да преуреди друштвени поредак".

Можемо ли сматрати да пролетаријат од херојске побуне шлеских ткача 1844. од јунског устанка париских радника 1848, до Париске комуне 1871 у чијој је одбрани показао невиђени херојизам, није истакао лик реалног, позитивног јунака.

Он не само да се појавио на историској позорници као реална снага, већ је чак и фиксиран у делима првих пролетерских писаца. Еуген Потие га је дао у лику Жан Мизере-а, Валес-а; Луиза Мишел га је дала у лику Теофила Фере — комунара који је пред пушчаним цевима уочи стрељања мирно пушио цигару, дао га је на романтичарски начин чак и сам Виктор Иго, у дирљивој песми „Виро Мазор", где је насликао лик херојске комунарке Луизе Мишел.

Према томе, реални позитивни ликови су се јавили у животу, па су чак закуцали и на врата књижевности.

Међутим, писци ограничени буржоаским схватањима, чак и кад су били и најближи пролетаријату (случај са Беранжеом, Франсоа-Кане-ом и неким доцније, нису умели да га виде у правом светлу, а још мање да сваге и оцене његову историску улогу.

Значи, узроци што се у грађанском реализму није јавио лик реално позитивног јунака, не леже у оним разлозима које наводи Тимофејев, већ у субјективној ограничености буржоаског писца.

И баш због те класне ограничености, они нису ни могли да завире у сутрашњицу; за њих будућност није постојала. То признају и неки велики реалисти. Сетимо се само речи Флобера, или Чехова. Грађански реализам је био бесперспективан и због тога је принуђен на распадање које је довело до натурализма. То је врло прецизно уочио Горки. У писму Чехову он каже: „Стари реализам мора умрети јер у књижевност мора ући ново, херојско"... „У старога реализма будућности није било, то је он добро осећао" — пише Горки на једном другом месту. Анализа грађанског реализма показује, да је његова битна црта била сликање само једне стране процеса капиталистичког друштва, о коме говори Маркс у XXIV глави Капитала.

Проблематика реализма претставља један од главних елемената марксистичке теорије књижевности. Пажња коју су њој поклонили велики реалисти и класици марксизма, то само још више потврђује. Из тих разлога, неразумљиво је зашто је професор Тимофејев овом поглављу посветио мало простора. Али то није једина слабост. Њу више претставља прилично шаблонско третирање овога проблема и извесна доза симплификације.

Р. ЈОСИМОВИЋ

Дискусија о друштвеном плану

Друштвени продукт

У читавој нашој земљи данас се говори и дискутује о Друштвеном плану. И на факултетима нове економске мере предмет су многих конференција и предавања. Придружујући се дискусији о Друштвеном плану, са овим бројем редакција „Народног студента“ у својој економској рубрици почиње да објављује коментаре на поједине делове Плана. Редакција је такође спремна да одговара на сва питања из области Друштвеног плана, као и осталих економских проблема који буду интересовали читаоце.

После написа о друштвеном продукту, у наредним бројевима биће реч о народном дохотку и акумулацији и фондовима.

Друштвени продукт ствара се само производним радом, и у оним областима делатности где је производни рад примењен. Сваки утрошени рад не ствара вредност, те према томе ни друштвени продукт. Имамо седам области привреде где се ствара друштвени продукт, и то: индустрија и рударство, пољопривреда, шумарство, грађевинарство, саобраћај, трговина и занатство. Резултат производног рада у овим областима привреде јесу употребне вредности и производне услуге. Сваки рад не мора да произведе неку употребну вредност — неки производ, него може да даје и производне услуге, тј. да потпомаже производни процес. Друштвени продукт чине све произведене употребне вредности и производне услуге за одређени временски период — годину дана. Друштвени продукт можемо изразити једино у новцу (све до постојања робе и новца), помоћу новца меримо његов квантитет.

У свакој привредној области посебно се израчунава друштвени продукт, збрајањем друштвеног продукта у појединим привредним областима добијамо укупни износ друштвеног продукта. Како израчунавамо друштвени продукт у свакој привредној области? Да би израчунали друштвени продукт рецимо у индустрији, морамо поћи од основних привредних организација — предузећа. Свако предузеће израчунава друштвени продукт. У друштвени продукт предузећа улазе: готови производи, недовршена производња и производне услуге учињене другим предузећима. Значи све што је у предузећу произведено у току једне године. Предузећа своје производе, односно производне услуге, обрачунавају по продајној цени произвођача и тако добијају вредност друштвеног продукта.

Поред горе наведених седам области привреде где се ствара друштвени продукт имамо три делатности где се не ствара друштвени продукт а то су: станбено-комунална делатност, културно-социјална делатност и делатност државних органа. Све ове сфере делатности немају за циљ производњу употребних вредности или производних услуга. Ма да су ове сфере непроизводне оне су нужне а рад људи у овим делатностима плаћа се из фондова, који се образују доприносом производних области привреде.

Наш укупни друштвени продукт у 1952 год., износиће 1784444 милиона динара. Само индустрија и рударство оствариће 914145 милиона динара, или изражено у процентима 51,28 од укупног друштвеног продукта. Ово учешће индустрије у укупном друштвеном продукту показује нам да смо направили приличан корак у индустријализацији наше земље али да нисмо још индустриска земља. Овај проценат може да буде и већи али данас ми не можемо у појединим гранама потпуно искористити постојеће капацитете. По свом учешћу у друштвеном продукту после индустрије и рударства долази пољопривреда па саобраћај, грађевинарство, трговина, занатство и шумарство.

Учешће појединих области привреде у укупном друштвеном продукту не даје нам квалитетну структуру саме те привредне области тј. какво је релативно учешће појединих привредних грана те области. Тако на пример за индустрију није свеједно да ли се већи део друштвеног продукта ствара у тзв. базичној индустрији, прерађивачкој или пак прехранбеној.

Поред посматрања друштвеног продукта по областима привреде можемо га посматрати и територијално као и комбиновано. Упоређењем друштвеног продукта који се ствара у појединим републикама а узимајући у обзир број становника сваке републике, долазимо до закључка да се друштвени продукт највише ствара у Словенији, онда у Хрватској, Србији, Босни и Херцеговини, Македонији и Црној Гори. Ако не би узели број становника онда би дошли до површног закључка, јер апсолутне цифре показале би нам да се највећи део ствара у Србији. Словенија је индустриски наша најразвијенија република и она има највећи народни доходак на главу становника.

Да ли је друштву свеједно који ће производи ући у састав друштвеног продукта тј. каква је сразмера у друштвеном продукту између средстава за производњу и средстава за потрошњу као и сразмере унутар средстава за производњу и средстава за потрошњу? Друштвени продукт предвиђен планом има одређену натуралну садржину, а ово се постиже у плану путем планираног искоришћавања капацитета. Кроз индексе коришћења капацитета план је у глобалима одредио натурални састав друштвеног продукта. Иначе не би било плана и планске привреде. Планом је обезбеђена проста и проширена репродукција. Значи у друштвеном продукту ми имамо производе у таквом облику који ће нам заменити дотрајале машине, који ће нам служити као предмети рада, производе које ћемо употребити за инвестиције и војне потребе као и производе које ћемо употребити за индивидуалне потребе становника.

Да видимо сад који су вредносни саставни елементи друштвеног продукта.

Имамо три основна вредносна саставна елемента друштвеног продукта: материјалне трошкове, услуге и амортизацију, фондове плата и акумулацију и фондове. Материјални трошкови услуге и амортизација чине вредност репродукције а фондови плата и акумулација и друштвени фондови, чине новостворену вредност или тзв. народни доходак.

У предузећу у вредност репродукције улазиће све сировине, полуфабрикати и помоћни материјал, вредност услуга учињених предузећу, енергија као и отпис (амортизација) машина и зграда. Новостворена вредност биће, фонд плата, друштвени допринос плус сопствена акумулација и фондови предузећа.

У пољопривреди новостворена вредност износи 65,3% од вредности друштвеног продукта али тиме не значи да је пољопривреда најрентабилнија област привредне делатности него треба даље анализирати однос у новоствореној вредности између фонда плата и акумулације и фондова. У пољопривреди 56,8% друштвеног продукта је фонд плата а свега 8,5 акумулација и фондови. То значи да пољопривреда најмање доприноси развијању производних снага друштва и није способна без помоћи индустрије за неку озбиљнију сопствену проширену репродукцију.

Јован СТОЈАНОВСКИ
асистент Економског факултета

ХУМОР — РАЗОНОДА — ЗАНИМЉИВОСТИ

ОПИСИ ПРИРОДЕ АТИНСКИХ ПЕСНИКА

АЛКМАН

Алкман, песник из VII века, био је родом из мале Азије. Његове су песме певане приликом ратних и гимнастичких вежбања, игара, забава и светковина.

Спавају врхови планина и бездани, брда и јаруге, биљке и гмизавци које храни црна земља, животиње што живе по планинама и пчеле и чудовишта што станују у дубинама пурпурног мора, спавају и птице крилатице.

САФО

Поезија песникиње Софо била је пуна нежних осећања која никад не умиру, и која као спона чине везу између старих Грка, средњевековних витезова и данашњих Европљана. Њен рад пада у почетак VI века. Сафо је била родом из Лезба.

Ти сад (каже песникиња једној својој другарици) засењујеш лепотом лидске госпође као што месец с фуживастим прстима засењује све звезде кад сунце зађе, месец који баца своје сјајне зраке на слано море и поља пуна цвећа, док се красна роса излива с неба, а руже и нежни антриск и расцветала детелина што мирише на мед бујају.

АЛКЕЈ

Песник Алкеј био је храбар ратник имао је врло фино осећање за лепоту. Алкеј је био Сафин земљак и савременик.

I

Не умем да се снађем у тој борби између ветрова: таласи јуре час с једне, час с друге стране, а у средини, између њих пловимо ми на црној лађи коју бесна олуја баца овамо и онамо. Већ море запљускује катарку, једрило је све поцепано у комаде, који големи, висе наниже. Ужад попуштa.

II

Сунце је високо, жега несносна, жеђ да умори. Из лишћа бруји пријатно цврчак и из његових крила тече звучна песма. Сунце сипа зраке пламене и на земљу и све пржи. Артишока цвета.

СОФОКЛО

Софокло (око 495—405) је један од најславнијих песника атинских. Доносимо једно место из његове трагедије „Едип на Колону“.

Ти си дошао, странче, у најлепше место ове земље богате добрим коњима, у колон бели, где се најрадије бави славуј и својом звучном песмом тужи, у зеленим дољама, скривен у румени бршљан и у непроходни честар од плодом богатог цвећа и шибља, у који сунце не продире нити могу продрети икакви ветрови.

Ту из дана у дан цвета, заливан росицом с неба, нарцис с дивним бобицама, нарцис од чијег су цвећа себи некада велике богиње плеле венце, и још шафран који се блиста као сунце. У долини опет извори никада не престају тећи, те бистра вода непрекидно вијуга преко простране долине, заливајући је.

Пред биоскопом

— Карту више?
— Не могу вам дати — ово је студентска претстава.
— Па ја сам апсолвент.

Н. М.: Уместо пародије

Егзистенцијализам и катедрала у Штрасбургу

У вези с овим питањем написао је један мало познати јапански критичар следеће: „Инкомпрехензибилитет егзистенцијализма, за нас је у највећој мери инкомпресибилан“. (Види о томе „Велику јапанску енциклопедију“ том I стр. 9.857). А један, нашој културној јавности потпуно непознати кински мислилац, Те-Ши, поводом те проблематике, рекао је између осталог ово: „Интрацељуларност егзистенцијализма, може се мерити само са перцептибилношћу ортодоксографије“. (Види о томе „Велику кинеску енциклопедију“ у 50 томова, том III, страна 8.564). (Пардон. Забунио сам се. Овај цитат је требао да дође пре оног првог). Међутим, да бисмо разумели овај проблем, морамо познавати правце који су претходили егзистенцијализму, као: трубофутуризам, егокубизам, јангцекјангкизам, параноидизам, крокодилизам, пентаметризам, карибизам итд. Има их много. У ствари, 3.541, а ако рачунамо и ламаизам, онда 3.542. Нарочито је важан крокодилизам, само што је његово изучавање приступачно веома малом броју људи, јер за то треба проучавати у оригиналу папирусе египатских свештеника. Ја сам проучавајући споменуте папирусе, најзад дошао до закључка, да је та школа добила свој назив по крокодилу, животињи која живи у египатској реци Нил (Једна напомена ради информисања шире читалачке публике о крокодилима: крокодили имају велика уста и дугачак реп. Код нас се могу наћи само по зоолошким вртовима). Али да би се правилно схватила ова иначе јако компликована филозофија, треба знати да нико не може да буде велики песник, ако није песимист. Ту значајну мисао први је изрекао један незапажени француски критичар — сумњам да је неко чуо за њега — Лебрен. У вези с тим, нарочито је важно истаћи чињеницу да је Лебренова сестра била у врло живој преписци интимне природе са Марксовим чукундедом. Она је њему — као што је непобитно утврдио потпуно непознати француски историчар, Куртије (пише се Courtièr), — послала око 80 писама и свако писмо је почињало са: „Мили мој и љубљени мој марципанчићу“, а он је њу називао: „Шећерлемом“, „душицом“, „прасенцетом“ итд. С обзиром на овако интимну повезаност са марксизмом, није никакво чудо што је Лебрен дошао на тако дубоку и тако паметну мисао о односу поезије и песимизма. Крокодилизам се после поделио на лубокрокодилизам и пубокрокодилизам, а у Француској су се том правцу придружили: Пол Кивје, Жак Леже, Пјер Кутје, Жан Мерсје и још хиљаду других истакнутих француских мислилаца које не могу да наведем услед недостатка простора. Исто тако, мислим да сам сад довољно разјаснио суштину односа између егзистенцијализма и катедрале у Штрасбургу, што је и био циљ ове мале научне расправе. А што Жика Алавантић тврди да се ја у егзистенцијализам не разумем, то није тачно. Ја сам егзистенцијализам антиципирао три пут боље од њега. Уосталом, опште је познато да Жика Алавантић о дијалектици нема појма. И на крају, као резиме (resumé) ове мале студије, навешћу речи француског песника Бодлера (пише се Baudelaire), који је у једној својој мање познатој песми — та песма због своје тежине и дужине није преведена на наш језик — написао и ово:

„A travers ces levres nouvelles,
Plus éclatantes, et plus belles,
T'infuser mon venin, ma soeur!“

Ш. ИЈАК

МАЛЕ ШАЛЕ

Искрени читалац

— Јесте ли читали Ромеа и Јулију?
— Нисам стигао. Прочитао сам само Ромеа.

Пред гаражом

— Извините мајсторе, што сам морао да вас дижем из постеље, али ми је апсолутно потребан бензин.
— Сигурно је ваш ауто остао без бензина?
— Не, али мој упаљач је потпуно сув.

Дечји разум

— Је ли мама, и код нас је као у зоолошком врту?
— Како то?
— Па ти кажеш за малу бебу да је твоје јагње, за бату да је твоје пиле, за секу да је твоја гугутка, за куварицу да је гуска, за тату да је свиња, а за шофера да је лав.

Јунак

— Да ли се ви свађате са вашом женом?
— Никада, али ако се ипак понеки пут посвађамо, ја се раздерем: „Мир“.
— Па?!?
— Па затворим уста.

Јаки пријатељи

— Дакле одбијаш да позајмиш сто динара? Међутим ти врло добро знаш да треба да помажемо један другоме.
— Да знам, али ти си увек на страни оних других.

У цепу

— Милане црни синко види какав си. Опет си се тукао и изгубио си оба предња зуба?
— Нисам мама, варај се, ево их код мене у џепу.

Дечја радозналост

— Је ли татице, како то да када неко дува у ватру она се још више распали, а када дува у свећу она се угаси?
— ? ! ?

Родитељске муке

Мали Драгослав поставља низ различитих питања оцу:
— Остави ме на миру рече отац, зар не видиш да радим и да немам кад да ти одговорим.
— Али тата само још једно питање, па ћу те оставити.
— Добро да чујем.
— Кажи ми татице, ако оса слети на коприву, да ли ће оса убости коприву или ће коприва да ожари осу.

Анегдоте

Време и вечност

Славни научник Ајнштајн разговарао је једном приликом у Америци са женом познатог америчког романсијера Синклера Луиса, новинарком Томпсон. Том приликом она је упитала научника:

— Каква је по Вашем мишљењу разлика између времена и вечности?

— Драго дете, одговорио је добродушно Ајнштајн, чак и кад бих желео да Вам објасним разлику између времена и вечности, требало би да прође читава вечност да би то разумели!

Познајете ли ове композиторе?

Од I до II име и презиме једног од највећих виолинских виртуоза и композитора виолинских дела, чија је личност постала легендарна у историји музике. Живео крајем 18 и у првој половини 19 века.

1. Име познатог италијанског оперског композитора. Написао је опере: „Четири грубијана“, „Радознале жене“, „Мадонин накит“ и др. Рођен је у Венецији 1876 године.

2. Име француског композитора, аутора опера: „Таис“, „Манон“, „Вертер“ и др. Умро у Паризу 1912 године.

3. Презиме и почетно слово имена француског композитора прве половине XX века, аутора симфониске поеме „Чаробњаков ученик“ и опере „Ариен е Барбле“.

4. Презиме руског композитора 19 века, једне од највећих уметничких личности из групе „Петорице“. Дела: опера „Кнез Игор“, две симфоније (прва Ес—дур, друга Ха—мол), као и друге композиције.

5. Име највећег претставника музичког импресионизма с почетка XX века и реформатора модерне хармоније. Аутор опере „Пелеј и Мелисанда“, оркестарске композиције — еклоге „По подне једног фауна“ и других симфониских и клавирских дела.

6. Презиме француског виолинисте и значајног композитора виолинских дела; назван „Отац модерне свирке“. Умро у Лондону 1824 године.

7. Почетно слово имена и презимена великог оперетског композитора 19 века, који уз Јохана Штрауса и Карла Милекера претставља врхунац класичне бечке оперете. Написао је око 200 оперета од којих су најпознатије: „Лепа Галатеа“, „Лака коњица“, „Бокачо“, „Пикова дама“.

8. Име француског композитора 19 века, аутора балета „Намуна“ и познатог виолинског концерта „Шпанска симфонија“.

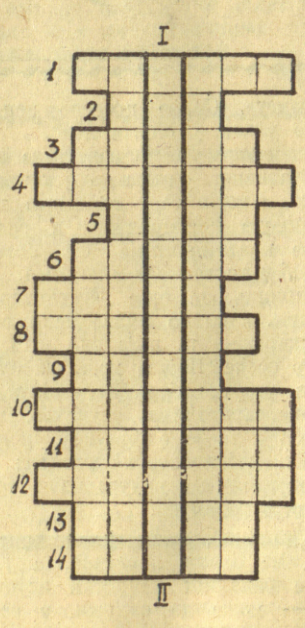

9. Име немачког композитора 19 века, који је после Шуберта и Шумана највећи претставник немачке соло песме.

10. Име једног од највећих и најплодоноснијих композитора свога времена. Дао је преко 2000 дела. Највећи савременик Палестрине. Живео је у 16 веку.

11. Име претставника новије француске музике, теоретичара (написао је биотрафије Бетовена и Цезара Франка) и један од оснивача „Школе Канторна“ у Паризу. Аутор разноврсних музичких дела.

12. Презиме најпопуларнијег енглеског композитора 19 века. Аутора већег броја увертира, балета, оперета („Микадо“, „Гондолијери“), камерних, клавирских и црквених дела.

13. Презиме немачког композитора 17 века, великог мајстора ораторијума, једног од главних претставника музичког барока на његовом завршетку. Написао је 40 опера у италијанском стилу („Алмира“, „Дафне“ и др.), као и много других инструменталних дела, од којих су најзначајнија на подручју ораторијума.

14. Име истакнутог претставника италијанске камерне музике 18 века. Његов Концерт за виолончело и оркестар Б—дур спада у најбоља дела те врсте.

Шта је читао један „вредни“ студент у јануарском испитном року

Петнаест дана пре испита — „*Далеко је сунце*“
Десет дана пре испита — „*Велико очекивање*“
Пет дана пре испита — „*Кроз пустињу и прашуму*“ (почео је да учи)
Један дан пре испита — „*Прст пред носом*“
На дан испита — „*Слом*“
Пет дана после испита — „*Прохујало с вихором*“
(Сада настаје пауза све до следећег испитног рока).

Издаје Савез студената Југославије на Београдском универзитету и великим школама. Уређује редакциони колегијум, врши дужност главног уредника Ацо Штака. Уредништво и администрација Београд, Балканска 4/IV: телефон 23-464, чековни рачун 1031-903213. Тромесечна претплата 60 дин. Штампа „Глас“ Моше Пијаде 8. Листи излази средом, цена 5 дин.